

Treball de Fi de Grau

Títol

El ciberassetjament contra les dones periodistes. Recull de projectes de suport

Autoria

Carla Da Silva Benedicto

Professorat tutor

Amparo Huertas Bailén

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	X
Publicitat i Relacions Públiques	
Comunicació Interactiva	
Comunicació de les Organitzacions	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

1 de juny de 2023	X
28 de juliol de 2023	

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	El ciberassetjament contra les dones periodistes. Recull de projectes de suport			
Castellà:	El ciberacoso contra las mujeres periodistas. Recopilación de proyectos de soporte			
Anglès:	Cyberbullying against women journalists. Collection of support projects			
Autoria:	Carla Da Silva Benedicto			
Professorat tutor:	Amparo Huertas Bailén			
Curs:	2022/23	Grau:	Comunicació Audiovisual	
			Periodisme	X
			Publicitat i Relacions Públiques	
			Comunicació Interactiva	
			Comunicació de les Organitzacions	

Paraules clau (mínim 3)

Català:	Ciberassetjament, comunicació, periodista, violència masclista, xarxes socials, anonimat
Castellà:	Ciberacoso, comunicación, periodista, violencia machista, redes sociales, anonimato
Anglès:	Cyberbullying, communication, journalist, male violence, social networks, anonymity

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	El ciberassetjament contra la dona periodista és una problemàtica que no ha deixat de créixer en els últims anys. Un tipus de violència masclista que assetja a les periodistes pel fet de ser dones. En el següent treball de recerca es mostra els diferents mecanismes de suport per fer front a aquesta problemàtica. A partir de l'anàlisi detallada de l'activitat de diverses entitats especialitzades en periodisme i dones, s'ha elaborat un recull de tots els projectes que s'estan duent a terme per la prevenció i l'acompanyament de la víctima i, així, poder evidenciar si són eficaços i suficients en el context actual.
Castellà:	El ciberacoso contra la mujer periodista es una problemática que no ha dejado de crecer en los últimos años. Un tipo de violencia machista que acosa a las periodistas por el hecho de ser mujeres. En el siguiente trabajo se muestran los diferentes mecanismos de apoyo para hacer frente a esta problemática. A partir del análisis detallado de la actividad de diversas entidades especializadas en periodismo y mujeres, se ha elaborado una recopilación de todos los proyectos que se están llevando a cabo para la prevención y el acompañamiento de la víctima y, así, poder evidenciar si son eficaces y suficientes en el contexto actual.
Anglès:	Cyberbullying against female journalists is a problem that has not stopped growing in recent years. A type of sexist violence that harasses journalists because they are women. The following work shows the different support mechanisms to deal with this problem. Based on the detailed analysis of the activity of various organizations specializing in journalism and women, a collection of all the projects that are being carried out for the prevention and support of the victim has been drawn up and, thus, to be able to demonstrate whether they are effective and sufficient in the current context.

SUMARI

1. Introducció	2
1.1. <i>Motius i justificació.....</i>	2
1.2. <i>Objecte d'estudi.....</i>	4
1.3. <i>Objectius.....</i>	5
2. Marc teòric	6
2.1. <i>Ser dona periodista: dificultats a l'hora d'exercir el periodisme pel fet de ser dones ...</i>	6
2.1.1. Breus apunts històrics.....	6
2.1.2. La situació actual	8
2.2. <i>Ciberassetjament a dones periodistes</i>	11
3. Preguntes de recerca.....	16
4. Metodologia	17
4.1. <i>Rastreig d'entitats potencials</i>	17
4.2. <i>Mostra de projectes analitzats.....</i>	17
4.3. <i>Entrevistes a responsables de projectes</i>	19
5. Anàlisi de resultats: entitats i projectes	22
5.1. <i>Actuacions del Col·legi de Periodistes de Catalunya.....</i>	22
5.1.1. Tipus d'entitat	22
5.1.2. Projectes (definició, funció i tipologia)	23
5.1.3. Valoració del personal responsable	30
5.2. <i>Actuacions del Sindicat de Periodistes de Catalunya.....</i>	31
5.2.1. Tipus d'entitat	31
5.2.2. Projectes (definició, funció i tipologia)	32
5.2.3. Valoració del personal responsable	40
5.3. <i>Actuacions del Grup de Periodistes Ramon Barnils</i>	42
5.3.1. Tipus d'entitat	42
5.3.2. Projectes (definició, funció i tipologia)	43
5.3.3. Valoració del personal responsable	47
5.4. <i>Actuacions de l'Associació de Periodistes Parlamentaris – Col·lectiu Ciutadella</i>	48
5.4.1. Tipus d'entitat	48
5.4.2. Projectes (definició, funció i tipologia)	49
5.4.3. Valoració del personal responsable	50
5.5. <i>Associació de Dones Periodistes de Catalunya.....</i>	51
5.5.1. Tipus d'entitat	51
5.5.2. Projectes (definició, funció i tipologia)	52
5.5.3. Valoració del personal responsable	54
6. Conclusions	56
7. Bibliografia.....	60
8. Annexos	65

1. Introducció

1.1. Motius i justificació

El ciberassetjament a les dones periodistes és un problema que ha augmentat durant els últims anys. Segons una enquesta internacional dirigida a les dones periodistes i elaborada l'any 2020 per la UNESCO, amb més de 1.200 respostes de tot el món, van extreure que el 73% han patit algun tipus de violència en línia durant el transcurs del seu camí professional. En l'acte organitzat per l'Associació de Periodistes Parlamentaris – Col·lectiu Ciutadella al Parlament de Catalunya el 23 de gener del 2023 amb el títol “Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència creixent” -al que vam poder assistir coincidint amb l'inici d'aquesta investigació-, Laia Serra, advocada penalista experta en violències, va explicar com l'anonimat i la distància que proporcionen les xarxes socials és un agreujant d'aquesta situació.

Davant aquesta tendència creixent, creiem necessari la posada en marxa d'iniciatives que lluiten per solucionar o conscienciar sobre aquest problema i que donin suport a les dones periodistes que han patit ciberassetjament. Per aquest motiu, en aquest Treball de Fi de Grau, ens proposem conèixer si existeixen projectes que tractin aquesta situació tan preocupant i, en cas afirmatiu, estudiar quines són les eines i els recursos que s'estan implementant per fer front aquesta problemàtica, focalitzant-nos sobretot en el context català.

Molts casos d'assetjament en línia patit per dones periodistes han estat tractats en l'actualitat informativa. Per exemple, coneixem el cas de Cristina Puig, expresentadora del programa d'infoentreteniment FAQS (Preguntes freqüents), emès a TV3 entre 2017 i 2022. La periodista va rebre ciberassetjament via xarxes socials mentre era presentadora del programa. A l'acte del Parlament, Puig va afirmar: “per atacar a TV3 i al FAQS ho feien a través de la presentadora”. Cristina Puig va ser víctima d'un elevat volum d'agressions digitals, fins al punt que la periodista va haver de decidir apartar-se de la cara pública durant un temps. Segons va explicar a la jornada, els comentaris que rebia diàriament eren de menyspreu fent-la sentir “indigna”. Puig va assegurar que els assetjadors molts cops es tractaven d'organitzacions compreses per empreses i polítics

dedicats a difamar sobre ella per fer-la fora de la seva professió, el periodisme, i així evitar que exercís de comunicadora. Segons ella, en la vida privada tothom li donava el “condol”, però en públic hi havia un silenci general que la va fer sentir sola. El cas de Puig demostra falta de suport i d'acompanyament per part del sector mediàtic. De fet, escoltar a Cristina Puig ens va portar a plantejar l'objectiu d'aquest estudi, recollir i analitzar les mesures existents i poder apreciar si són suficients o quins aspectes queden, encara, per cobrir.

És un tema que també preocupa a la UNESCO. L'any 2019 van crear un projecte sobre la consciència de les dones periodistes en relació amb la seva seguretat i els seus drets, la consciència dels directors de mitjans de comunicació per generar diàleg i la capacitat de les forces de seguretat sobre la llibertat d'expressió amb perspectiva de gènere. A partir d'aquesta iniciativa, conjuntament amb la Fundació Internacional de Mitjans de Comunicació de la Dona i la Càtedra UNESCO de la Universitat de Texas, van elaborar un curs massiu en línia per donar una guia per les dones periodistes de com informar amb seguretat. A més, des de la UNESCO es va publicar unes directrius pràctiques per la seguretat de les periodistes i una guia pràctica per saber respondre a l'assetjament en línia. En aquest, faciliten consells i recursos per prevenir-ho, per què fer mentre ho pateixes i després de patir-ho.

Tot i que aquest Treball de Fi de Grau se centra en l'àmbit comunicatiu, també vol ser un altaveu, atès que es tracta d'un tipus més de violència exercida contra les dones. El ciberassetjament contra les dones periodistes no és només una crítica professional. Aquest va molt més enllà, amb un rerefons sexista, que atempta contra l'aspecte físic i contra la vida privada no tan sols de la periodista que és víctima sinó també de les seves i seus familiars.

1.2. Objecte d'estudi

El nostre objecte d'estudi són els tipus de projectes que s'estan desenvolupant i les eines disponibles per posar remei al ciberassetjament contra les dones periodistes i, molt especialment, tot allò que s'adreça directament a donar suport directe al col·lectiu que ha estat víctima d'aquest problema. Des del punt de vista geogràfic, ens interessen especialment les iniciatives gestionades des de Catalunya. En primer lloc, volem fer un registre de les iniciatives que estan en marxa per fer front a les situacions de violència identificades a l'entorn digital (en mode de mapatge i recollint tant les ja consolidades com les de recent creació) i, en segon lloc, volem estudiar en què consisteixen exactament, des de quines entitats s'estan duent a terme i, a partir d'entrevistes amb personal responsable o vinculat, quina és la valoració que fan els equips responsables. És a dir, volem conèixer l'estat d'aquestes iniciatives, creades amb l'objectiu de frenar l'increment d'assetjaments en línia, i els tipus de recursos que ara tenen disponibles les dones periodistes víctimes d'aquest maltractament.

Una de les principals problemàtiques que trobem a l'estat espanyol i a Catalunya, tot i el clima real d'agressions que pateixen dones periodistes, és la dificultat per trobar manuals o guies que acompanyin i tinguin en compte aquesta problemàtica. Sara González, periodista de *El Periódico*, durant la jornada al Parlament de Catalunya, mencionat a la introducció del treball, va reclamar una actualització i una implementació de Plans d'Igualtat en els mitjans de comunicació i de mesures contra l'assetjament, ja que la majoria no ho tenen implementat o ho tenen a mitges, segons va afirmar. Per aquest motiu, és important recollir i analitzar els recursos disponibles. Es tracta de reunir en un únic document les iniciatives activades i, a més a més, d'avaluar els seus punts forts i febles per tal de detectar possibles mancances o aspectes que es poden millorar.

Amb l'estudi es vol divulgar i fer visible una realitat que està passant i que, amb el pas dels dies, s'està incrementant, provocant grans danys en l'àmbit professional i també, no menys crucials, de caràcter psicològic. A més, aquest Treball de Fi de Grau també pot servir d'eina d'informació per les dones que estan patint aquest tipus de violència.

1.3. Objectius

Els principals objectius que pretenem assolir amb aquesta anàlisi són els següents:

- Fer un mapatge de les activitats que s'estan duent a terme a Catalunya per posar remei a totes les situacions de ciberassetjament cap a la dona periodista.
- Conèixer la finalitat principal i característiques d'aquestes propostes i el perfil de les entitats responsables.
- Avaluar la seva eficàcia i si són suficients davant l'augment de casos des del punt de vista de les persones.

2. Marc teòric

Per poder profunditzar en els mètodes de prevenció i recolzament a les dones víctimes (i potencials víctimes) del ciberassetjament, hem cregut necessari construir el marc teòric a partir de tres eixos que considerem centrals. En primer lloc, és important plantejar-se què significa ser dona i periodista. És a dir, quins són els problemes que té la dona a l'hora de treballar com a periodista pel fet de ser dona. El ciberassetjament digital és un problema recent, però es tracta d'un problema més que cal situar en el marc de les dificultats que té dedicar-se al periodisme si ets una dona. En segon lloc, també cal tenir en compte que la violència contra les dones a l'entorn digital és un problema global, que no només afecta les periodistes. I, finalment, la fusió de la figura de la dona periodista amb la violència digital. Per tant, aquest marc teòric s'estructura en tres pilars que amb la seva suma desenvoluparà la problemàtica analitzada.

2.1. Ser dona periodista: dificultats a l'hora d'exercir el periodisme pel fet de ser dones

2.1.1. Breus apunts històrics

Per entendre les dificultats de les dones en exercir periodisme cal fer una mirada al passat i fer un recorregut per la història de la dona treballadora en els mitjans de comunicació. En termes generals, en el segle XIX, la professió de periodista era majoritàriament d'homes. També ens trobem que el periodisme estava en construcció i era considerat com una activitat complementària d'una altra professió (Pecharromán, 2022).

Pel que fa a la dona, se l'ha atribuït tradicionalment amb les activitats domèstiques excloent-les d'activitats i possibilitats públiques i de treballs remunerats. De fet, aquelles dones que començaven a exercir de comunicadores – com més endavant explicarem – el seu gènere condicionava els temes i la tipologia de publicacions que els hi eren permeses. Les dones van haver de ser supervivents en un món laboral discriminatori on la figura de periodista tradicional es relacionava amb un home de característiques socials burgeses (Pecharromán, 2022).

Segons l'estudi publicat el 2022, *Oficio de periodistes: mujeres en el mundo masculino de la prensa del siglo XIX* de Carolina Pecharromán, l'any 1840 va ser el punt de partida de l'activitat periodística de les dones a l'estat espanyol. Sobretot es tractava de revistes que eren destinades a un públic femení o també com autores de poemes en diaris.

Els moviments feministes posteriors van estar influenciats per dues nacions, França i Regne Unit. Per una banda, a França a partir de la Revolució el 1789 va sorgir un model de premsa activista que defensava els drets de les dones. D'altra banda, al Regne Unit, la Declaració de Sentiments de Seneca Falls va ser el punt de partida per l'activisme feminista anglosaxó. La Declaració de Seneca Falls va ser la primera convenció sobre els drets de les dones. Es tractava d'un document basat en la Declaració d'Independència dels Estats Units on denunciaven les restriccions de les dones com no poder votar ni presentar-se a les eleccions, no poder ocupar càrrecs públics o afiliar-se a organitzacions polítiques ni a reunions d'aquest caire (Miyares, 1999).

És important assenyalar que moltes de les firmes de dones en diaris exercien periodisme a l'ombra. La influència dels llaços familiars era molt potent, moltes autores que publicaven o editaven premsa era en diaris que dirigien els seus marits. Un exemple seria Eulàlia Ferrer que en el 1808 va fundar el "Diario de Palma", a Palma (Mallorca) en plena guerra de la Independència per encàrrec del seu marit i va estar al front del diari fins a l'any 1811. També moltes d'altres dones arribaven a publicar en diaris amagats sota el nom d'un home. A Espanya, Josefa Pujol utilitzava el nom d'*Evelio del Monte* quan escrivia fora de la "premsa femenina", és a dir, quan escrivia sobre temes polítics o econòmics (Pecharromán, 2022). A Catalunya, Anna Murià va ser la primera periodista a ser directora d'un diari. L'any 1937 el "Diari del Comerç" va passar a ser el "Diari de Catalunya", en el qual Murià va entrar a ser la seva directora (Cassà, 2022).

A partir de mitjan segle XIX, sorgeix una defensa dels drets al treball i l'educació de les dones. A França, publicacions feministes de dones com el diari *La Voix des femmes* van ser un suport de la igualtat de drets com no s'havia conegut fins llavors (Pecharromán, 2022).

En el cas espanyol va ser més complicat, les primeres experiències van fracassar. L'any 1851 va aparèixer *Ellas. Órgano Oficial del Sexo Femenino*. També *La Mujer, Periódico escrito por una Sociedad de señoras y dedicada a su sexo*. En 1856 va néixer *El Pensil Gaditano*, el qual va ser fonamental pel feminisme social de l'època a Espanya (Pecharromán, 2022).

Amb més intensitat a França i al Regne Unit, però igualment també a Espanya, les dones van aconseguir avançar en drets igualitaris en la professió periodística. Tot i haver de fer-ho en espais diferents dels homes, van anar introduint-se en la professió i ampliant el seu camp d'actuació com les temàtiques de les quals es feien càrrec.

2.1.2. La situació actual

Però aquesta evolució no ha arribat a una paritat total en els drets entre homes i dones. Un estudi internacional anomenat *Worlds of journalism study* va realitzar el 2016 una enquesta a 390 periodistes. El resultat general que van extreure van ser uns patrons de desigualtat que es repetien en les respostes de les periodistes: una infrarepresentació, barreres per exercir una carrera professional i els salaris inferiors. Van apreciar que aquestes situacions de desigualtat sobretot es donaven a Espanya.

Per la seva part, segons l'estudi *Worlds of journalism study*, els homes ocupen tres quarts parts dels càrrecs de més responsabilitat gerencial i dos terços dels llocs de presa de decisions sobre continguts. Dades que contrasten amb els resultats on les dones enquestades tenien major formació acadèmica i major capacitat en la pràctica periodística. A més, la situació de desigualtat laboral es tradueix també en una taxa superior de desocupació de les dones, més contractes temporals i més temps per aconseguir una estabilitat laboral (Gómez Aguilar, 2009).

La situació actual de la professió periodística presenta una situació semblant. Un informe publicat el 2022 *From Outrage to Opportunity* encarregat per la Fundació Bill i Melinda Gates, analitza les redaccions i les notícies. En el document s'afirma que les dones segueixen sense prendre decisions de caràcter editorial en els informatius. El treball de camp va incloure diverses entrevistes amb editors de

tot el món per analitzar des de dins els mitjans de comunicació. L'informe extreu de les entrevistes que els directius dels mitjans creuen que tan sols contractant a més dones el problema de la desigualtat s'acaba. A més, a partir de les entrevistes es revelen tres obstacles fonamentals per incorporar a la dona en la direcció d'un mitjà. El primer, la subrepresentació d'aquestes; el segon, l'assignació de notícies 'toves', com salut o educació, i als homes les 'dures', com política i economia. I, el tercer obstacle, l'escàs suport que tenen les dones en el progrés professional. L'informe també planteja solucions per disminuir aquesta bretxa de gènere, entre elles la creació d'una estratègia de diversitat de gènere, fent un canvi planejat de les estructures de les organitzacions (Kassoba, 2022). Segons l'estudi, abans de crear una estratègia cal fer una auditoria de gènere a tota la cadena de valor de les notícies per poder identificar les àrees problemàtiques.

Que les dones ocupin menys llocs de rellevància o simplement publiquin i tinguin més dificultats per fer-ho resulta paradoxal, atès que en l'àmbit acadèmic existeix una feminització dels estudis. A Espanya, les dones llicenciades en les facultats de comunicació superen als homes, una proporció d'1,7 respecte a l'1 dels homes (Pascual, Fernández y Berganza, 2019).

És interessant apreciar que les dones periodistes amb més responsabilitat editorial treballen en mitjans digitals que, segons afirma l'estudi *Worlds of journalism study*, és en l'àmbit on s'aprecia més igualtat de gènere (De-Miguel, 2016). La presència de directives en aquests mitjans triplica la dels convencionals.

Les periodistes espanyoles reconeixen que molts cops se senten pressionades pels homes per l'afany de lucre empresarial. Moltes d'elles (que les cataloguen com les menys empoderades) són conscients de la "importància de complaure els poders fàctics per exercir periodisme" (De-Miguel, 2016). En canvi, aquelles que "traspassen el sostre de vidre" (és a dir, aquelles dones empoderades que sobretot treballen en mitjans digitals), tenen més autonomia, però la veu masculina encara és més important i determinant en l'ordre dels temes en l'agenda periodística (De-Miguel, 2016).

En l'àmbit del periodisme esportiu, la desigualtat s'agreuja encara més. Accedir a l'espai simbòlic que representa l'esport dominat per homes és exclouent per les dones (Faedo, Ginesta y Corrius, 2022). En els paràgrafs anteriors es parlava que en la història del periodisme a partir del segle XIX la presència de les dones en diferents àmbits va ser més notable i va començar a entrar en equilibri, tot i la desigualtat que encara persisteix. Però, en canvi, en el periodisme esportiu fins a mitjan dècada dels noranta no es va començar a apreciar un lleuger augment del nombre de dones (Franks & O'Neills, 2016).

Es podria caracteritzar a les periodistes com *outsiders* en relació amb el seu sexe, però *insiders* amb relació als valors i les normes periodístiques. És a dir, les dones se senten apartades de la pràctica periodística, però quan hi participen han de complir amb els estàndards imposats per la societat incloent les actituds discriminatòries que pateixen per participar en un mitjà de comunicació (Faedo, Ginesta, Corrius, 2022).

Segons una anàlisi d'informacions esportives publicades durant tres setmanes dels anys 2010, 2014 i 2018 dels diaris *Mundo Deportivo* i *Marca*, hi ha una desigualtat abismal (Faedo, Ginesta, Corrius, 2022). En el *Mundo Deportivo*, els homes són autors del 83,18% de les publicacions a diferència de les dones amb un 13,20%. Encara amb més diferència a *Marca*, on les dones només participen en un 8,78% i els homes un 88,15%.

Un altre factor rellevant que agreuja la idea que en els diaris, en aquest cas esportius, existeix la creença que els homes són més capaços d'elaborar informacions de manera individual. En l'estudi ja mencionat, en el diari *Mundo Deportivo*, les publicacions que s'elaboren de forma individual, els homes realitzen un 78,64% a diferència de les dones que les realitzen un 12,20%. Però pel que fa a aquelles publicacions que elaboren conjuntament, suposen un 0,92% del total. Dins d'aquesta última dada, el 6,98% de les dones fan les publicacions acompanyades respecte a l'1,11% de les que fan els homes acompanyats. En el *Marca* es reproduïx el mateix patró: les dones només duen a terme un 7,53% de continguts individualment i els homes un 83,69%. Pel que fa a les informacions que es fan conjuntament, representen un 0,88% del total en què les dones ho fan un 10,06% i ells només un 1%.

En el periodisme de videojocs també s'aprecia un assetjament cap a la dona. Segons un estudi publicat a "III Congrés Internacional Move.net sobre Moviments Socials i TIC", les dones periodistes especialitzades en videojocs solen rebre crítiques que van més enllà del seu contingut. Els insults més comuns que reben són "feminazi", "estàs aquí per ser dona" i "no tens cap idea sobre el que parles". També hi ha casos en els quals se'ls fan suggeriments sexuals.

A més, l'estudi destaca que els insults dirigits a les dones tenen connotacions sexuals, al·lusions al seu físic, qüestionaments al seu coneixement sobre el sector del videojoc o a la seva capacitat per a exercir tant la professió com per a interactuar amb el mateix videojoc. En canvi, les crítiques als homes es refereixen a la seva integritat professional, suggerint que han estat "comprats" per les companyies (Manzano Zambruno & Paredes Otero, 2020).

Tanmateix, com s'ha explicat abans, en els mitjans nadius digitals la presència de les dones és més notable, també en llocs de treball més jeràrquics. Per tant, estariem parlant que l'evolució de les tecnologies i, en conseqüència, les noves formes de fer periodisme, afavoreix a la representació i la presència de la dona?

2.2. Ciberassetjament a dones periodistes

Parlant en termes generals, l'estructura de la nostra societat és patriarcal. Parlem d'un problema sociocultural el qual es fa visible mitjançant la violència contra les dones en què és present des dels inicis de la humanitat (M^a. Guzmán; E. Albornoz; A. Macías, 2023).

Una cultura que s'expandeix de generació en generació, però també que propaguen les administracions. Els estereotips necessiten un mitjà per estar presents en els pensaments de la societat i aquest mitjà són les institucions que transmeten els missatges culturals en les escoles, grups socials, famílies i, actualment, les xarxes socials (Guzmán; Albornoz; Macías, 2023).

Les xarxes socials han estat una eina pels moviments socials i per l'organització col·lectiva, sobretot per debatre temes de desigualtat social i canalitzar protestes. A les plataformes digitals s'ha desenvolupat un ciberactivisme que ha adquirit certa importància en l'actual paradigma de la comunicació digital i en com les

tecnologies han afavorit les capacitats de difusió i mobilització de les protestes. Mobilitzacions que han afavorit en moltes situacions al feminisme, per exemple. Com la manifestació pel 8 de març de l'any 2018, que gràcies a aquesta eina es va mobilitzar a milers de persones. A més, agafa rellevància en la facilitat i la rapidesa per difondre algun contingut, una eina molt positiva en molts aspectes, però també negativa. La visibilitat es pot fer servir per causar algun perjudici a algú, és a dir, practicar ciberassetjament, són múltiples els casos en què a les dones se'ls ha amenaçat en penjar contingut privat per aconseguir alguna cosa (Sosa, Galarza, Castro, 2019).

Veiem doncs que l'expansió digital ha agreujat o ha fet "més fàcil" les formes de violència. L'any 2003 va néixer LinkedIn, seguit de Facebook (2005) i Twitter (2006), però fins al 2009 no es va produir el boom de l'ús d'aquestes. Les xarxes socials faciliten contactar amb molta gent simultàniament i ampliar les relacions socials. Aquest fet és una característica que esdevé a facilitar a les persones l'accés a les teves dades, ser anònim, ja que una pantalla s'interposa entre emissor i receptor i, en conseqüència, les formes d'exercir o practicar violència cap a una persona són més fàcils, pel fet que l'agressor pot sentir-se més protegit que si fos de manera presencial (Guzmán; Albornoz; Macías, 2023).

Abans quan es parlava de la cultura del silenci, ens trobem que les dones també són difusores d'aquest silenci. D'altres, en canvi, escullen no mantenir-se ni seguir aquest tipus de cultura i lluiten per uns drets i unes llibertats a través del feminisme. Aquests dos grups no són mai blanc o negre, ni un és més vàlid que l'altre. Molts cops moltes dones propaguen la cultura del silenci per les conseqüències que pot tenir per elles i per la gent del seu voltant. Un peix que es menja la cua, ja que aquesta actitud ve donada de l'amenaça social de tenir por a enfrontar-se amb "l'enemic", el patriarcat (Malquín-Robles, Andrea & Gamir-Ríos, José, 2023).

Una altra dada que conclouen amb aquest anterior és el col·lectiu social que més desinformació mostra, així com l'emoció amb la qual és difosa la informació. Existeix un predomini d'emocions negatives en les desinformacions, sent l'enuig el que encapçala la llista (55,4%) seguit de la por (13,3%). Els protagonistes de

la desinformació són els moviments conservadors amb un 28,8% del total dels enquestats.

Seguint la línia de la ideologia conservadora com a protagonista de la desinformació, ja hi ha hagut casos que han evidenciat aquest fet. El 2021 el partit polític de Vox va elaborar una campanya antifeminista a través de Twitter amb l'etiqueta *#8MDíaVíctimasCovid* o *#EsteFeminismoEsViolencia*. Un estudi anomenat *El antifeminismo de la ultraderecha española en Twitter en torno al 8M* de Charo Lacalle, Virginia Martín i Dunia Etura l'any 2023, va analitzar tots els comentaris que va haver-hi a partir d'aquesta campanya. En l'anàlisi aprecien que per parlar de dona feminista es refereixen a partir de qualificatius com: «supremacista», «radical», «extremista», «violento», «talibán», «actual» i «real». Un seguit de comentaris que assetgen a la dona per ser dona (Lacalle, Martín, Etura, 2023).

Com es recollia ja en la introducció, segons la UNESCO, un 73% de dones periodistes han patit algun tipus de violència al llarg de la seva trajectòria professional. La violència contra la dona és una qüestió que apareix a tots els continents, però, així i tot, són realitats que tenen certes diferències. En aquests països, com seria el cas de Mèxic, la violència contra les dones periodistes forma part d'una estructura de poder molt consolidada i complexa. Parlem d'un país on el dret a la llibertat d'expressió i, per tant, l'activitat periodística en els últims 22 anys ha sigut d'agressió (Pons i Bergs, 2023).

Pel que fa a la resta de països, els mitjans de denúncia per situacions de violència, sobretot en l'entorn digital de grans plataformes, són insuficients i poc eficaços (Frutuoso, 2022). Actualment, l'anonimat que permeten les plataformes digitals dificulta la identificació. Aquesta qüestió facilita la difusió de missatges d'odi i discriminació i, per tant, la seva normalització. Segons l'estudi de Frutuoso (2022), s'identifica una recurrència general de certs patrons on les periodistes es tornen insensibles a les formes més comunes de violència (insults, ofenses, discursos d'odi, etc.).

La següent realitat promou una absència de denúncies per part de les víctimes, ja que la normalització no només és protagonista en elles, també en els recursos disponibles per efectuar les denúncies i el suport per part dels mitjans de

comunicació. En conseqüència, els espais d'acceptació on compartir les experiències de les dones periodistes es redueix i comporta una invisibilitat de la violència.

A l'acte al Parlament de Catalunya del gener, les organitzacions assistents ja demanaven que des de les direccions periodístiques s'adaptessin accions preventives per combatre la violència digital. L'escassa actuació en aquestes situacions no compleixen amb l'ètica i amb els codis deontològics del periodisme com són combatre la censura que s'ocasiona en normalitzar les següents conductes. Frutuoso ho afirma en una de les hipòtesis d'Elisabeth Noelle-Neumann sobre la teoria de l'espiral del silenci: "el context afecta la inclinació de l'entrevistat a parlar o quedar-se en silenci" (Frutuoso, 2022).

La violència de gènere digital es refereix a tots aquells actes que poden causar mal psicològic i emocional, reforcen la misogínia, l'exclusió de les dones en la vida pública, limiten la seva llibertat d'expressió i poden conduir a formes de violència sexual i altres formes de violència física. Segons un estudi de Ruth Ainhoa de Frutos García i Ana Jorge Alonso (2018) que va elaborar entre 2012 i 2018 basat en entrevistes a dones periodistes; les comunicadores afirmen que els processos d'estigmatització i de discursos de l'odi contra elles s'aguditzen per l'ús de les xarxes socials, promovent visions estereotipades o fal·lacies sobre el seu treball, tant en línia com *offline*. A més, la seguretat digital dels treballadors de la comunicació és una prioritat, ja que atempta contra el dret a la privacitat, la intimitat, la llibertat d'expressió i l'accés a la informació d'aquests.

El document suggereix que es requereix un enfocament integral per abordar la violència que enfronten les dones periodistes. Algunes mesures que es proposen són: enfortir els mecanismes de protecció i seguretat per a periodistes, especialment per a dones periodistes, i garantir la seva implementació efectiva; promoure la igualtat de gènere en els mitjans de comunicació i en la societat en general, a través de l'educació i la sensibilització; fomentar la participació de les dones en la presa de decisions en els mitjans de comunicació i en la societat en general; desenvolupar polítiques públiques que abordin les desigualtats estructurals que enfronten les dones en la societat i en l'àmbit laboral; enfortir la cooperació internacional i regional per a abordar la violència contra les dones periodistes i garantir la protecció dels seus drets humans; i promoure la recerca

i el monitoratge de la violència contra les dones periodistes per a comprendre millor les seves causes i conseqüències i desenvolupar estratègies efectives per a combatre-la (De Frutos García, Jorge Alonso, 2018).

Per tant, d'acord amb la informació extreta dels anteriors estudis, el ciberassetjament és una forma de violència cap a la dona periodista que està molt present, ja que les xarxes socials i els entorns digitals són una eina més en la professió. Un assetjament que encara no està massa regulat i estudiat per les entitats tant públiques com privades, i existeix una escassetat de protecció cap a la dona que pateix aquest tipus de violència digital.

3. Preguntes de recerca

Amb l'assistència a la taula rodona del 23 de gener del 2023, celebrada al Parlament de Catalunya amb el títol "Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència creixent" organitzada per l'Associació de Periodistes Parlamentaris – Col·lectiu Ciutadella, punt de partida d'aquest treball, ja vam conèixer que a Catalunya són diverses les campanyes en marxa que estan pensades per combatre el ciberassetjament cap a les dones periodistes. Allà, ja vam registrar actuacions del Col·legi de Periodistes de Catalunya, l'Associació de Periodistes Parlamentaris, el Sindicat de Periodistes de Catalunya i l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya, entre d'altres.

El nostre objectiu és recopilar i analitzar aquest tipus de campanyes i, atès que no tenim suficient informació per a plantejar hipòtesis - cal tenir en compte també que fa molt poc temps que es parla obertament del ciberassetjament cap a les dones periodistes-, hem optat per guiar el nostre estudi a partir de preguntes:

- Quin tipus d'entitats són les responsables? (De caràcter públic o privat, associacions professionals...).
- Quina és la funció d'aquests projectes? Són projectes de prevenció, d'acompanyament a les dones periodistes víctimes del ciberassetjament o de denúncia per demanar una conscienciació i l'aplicació de mesures?
- Quin tipus d'activitats s'estan duent a terme? (Serveis d'atenció legal a les víctimes, materials didàctics, ajuda psicològica...).
- Quins obstacles han de superar, quines fites assoleixen i quina eficàcia tenen els projectes? (Des de la mirada i valoració del personal responsable).

4. Metodologia

4.1. Rastreig d'entitats potencials

Per l'elaboració del projecte de recerca la metodologia emprada es pot dividir en dos vessants. Per una banda, es farà un rastreig d'entitats relacionades amb el periodisme i amb les dones per cercar iniciatives en marxa i, així, poder registrar-les. D'altra banda, partim amb la llista d'entitats que vam obtenir a l'assistència de la taula rodona al Parlament de Catalunya. Finalitzat tot el procés, la llista definitiva és:

- Col·legi de Periodistes de Catalunya
- Associació de Periodistes Parlamentaris – Col·lectiu Ciutadella
- Sindicat de Periodistes de Catalunya
- Associació de Dones Periodistes de Catalunya
- Grup de Periodistes Ramon Barnils

4.2. Mostra de projectes analitzats

La taula 1 mostra una síntesi dels projectes amb una breu descripció de cadascun. També assenyala l'entitat corresponent que ha portat a terme la iniciativa i l'any de creació. Més endavant s'explicaran més detalladament.

NOM	ENTITAT	ANY	INFORMACIÓ BÀSICA
Taula rodona Parlament "Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència sexual"	Col·legi de Periodistes de Catalunya, Associació de Periodistes Parlamentaris - Col·lectiu Ciutadella, Sindicat de Periodistes de Catalunya, Grup de Periodistes Ramon Barnils, Associació de Dones Periodistes de Catalunya.	2023	Acte de denúncia per la implementació de mesures per combatre i prevenir el ciberassetjament, així com la petició de compromís als mitjans de comunicació i a les institucions.
Manual de supervivència per a dones periodistes	Col·legi de Periodistes de Catalunya	2021	Incentiu per fer front a la desigualtat de gènere i les violències masclistes a les redaccions
Manual de gènere i mitjans de comunicació	Col·legi de Periodistes de Catalunya	2011	Fomentar mesures per acabar amb la desigualtat a la professió i, en conseqüència prevenir la violència masclista.
Grup de treball de Qüestions de Gènere	Col·legi de Periodistes de Catalunya	No consta	Grup de treball per tractar i elaborar estratègies per qüestions de gènere i masclismes.
Curs "Recursos d'atenció a les víctimes de violència masclista"	Col·legi de Periodistes de Catalunya	2023	Curs per saber quines eines disposes per situacions de violència masclista en l'àmbit laboral.
Curs "Mecanismes i eines per detectar situacions de violència masclista"	Col·legi de Periodistes de Catalunya	2023	Conèixer les eines per saber quan estàs vivint una situació masclista.
Curs "Plans d'Igualtat"	Col·legi de Periodistes de Catalunya	2022	Formar la representació legal de treballadors i treballadores per implantar plans d'igualtat.
Punt Lila	Col·legi de Periodistes de Catalunya	2023	Servei d'atenció i acompanyament per les periodistes que pateixen algun tipus de violència masclista.
Manifest 8M	Sindicat de Periodistes de Catalunya	2023	Donar suport a les víctimes del ciberassetjament i donar veu a aquesta problemàtica.
Curs "Eines TIC"	Sindicat de Periodistes de Catalunya	2022	Proporcionar eines TIC i ajudar a prevenir ciberassetjament.
Campanya "Les periodistes esportives tenim molt a dir"	Sindicat de Periodistes de Catalunya	2022	Campanya de denúncia, amb experiències de testimonis que han patit violència masclista i violència a les xarxes socials.
Defensa del dret a la informació	Sindicat de Periodistes de Catalunya	2020	Denunciar la precarietat egrejuda en les dones que esdevé a violències masclistes de tot tipus.

Campanya NO estàs sola	Sindicat de Periodistes de Catalunya	2019	Denunciar l'augment de casos de ciberassetjament.
Pòdcast al mitjà Mèdia.cat	Grup de Periodistes Ramon Barnils	2023	Un pòdcast per denunciar aquesta problemàtica creixent i demanar l'aplicació de mesures.
Reportatge al mitjà Mèdia.cat	Grup de Periodistes Ramon Barnils	2023	A partir d'una experiència real exposa la problemàtica per "avisar" que existeix i que s'ha d'actuar.
En un futur: formació pràctica	Grup de Periodistes Ramon Barnils	Futur	Curs pràctic per poder detectar si has patit una situació de ciberassetjament o si l'estàs patint.
Mapa de censura	Grup de Periodistes Ramon Barnils	2015	Projecte per poder denunciar i explicar la teva situació, així, des del Grup poden comptabilitzar-la i denunciar-la.
Manifest "Prou pressions i agressions als professionals de la informació!"	Associació de Dones Periodistes de Catalunya	2017	Per denunciar tots els tipus de violències que pateixen les periodistes durant la seva carrera professional.

Taula 01: síntesi dels projectes i de les entitats. Font: elaboració pròpia

4.3. Entrevistes a responsables de projectes

D'altra banda, es faran entrevistes a responsables de projectes que es troben en marxa seguint la tècnica *Delphi*. En total són cinc entitats les quals s'han entrevistat, com s'ha especificat al punt 4.1 de la investigació. D'entre les cinc entrevistes, dues, el Col·lectiu Ciutadella i el Grup Ramón Barnils, comparteixen la mateixa representant, la Sara González. Les entrevistes es poden llegir a l'apartat d'annexos.

Les persones entrevistades i els seus perfils es poden veure en la taula 02:

		NOM	ENTITAT	CÀRREC	DATA DE L'ENTREVISTA
1					
2		MAGDA GREGORI BORRELL	Membre Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya	Periodista al Magazín La Mira, Més324 i La República	10/05/2023
3		NÚRIA SEGURA INSA	Secretària d'Igualtat del Sindicat de Periodistes de Catalunya	Periodista i consultora de comunicació	17/05/2023
4		SARA GONZÁLEZ MUÑOZ	Membre Col·lectiu Ciutadella i de la Junta de Govern del Grup Barnils	Periodista al Periódico	20/04/2023
		MARTA CORCOY RIUS	Presidenta Associació de Dones Periodistes de Catalunya	Periodista, professora i investigadora en comunicació i gènere a la Universitat Autònoma de Barcelona	29/04/2023

Taula 02: perfil de les persones entrevistades. Font: elaboració pròpia

Les entrevistes han sigut de tipus conversacional, veure quines mesures elaboren des de les entitats o en quines iniciatives participen i apreciar la importància, el funcionament i l'eficàcia d'aquestes.

Per tant, tot i que s'ha seguit un protocol o guió d'entrevista, han anat variant segons la conversació, ja que cada projecte és molt particular. Tanmateix, el guió principal de les qüestions primordials a parlar ha sigut:

- Quines mesures o projectes es desenvolupen des de l'entitat? O si no hi ha cap en curs, s'ha parlat de crear algun?
- Quan va començar l'entitat a posar sobre la taula el tema "ciberassetjament cap a la dona periodista"? Per quin motiu?
- Hi ha més quantitat de projectes per denunciar la problemàtica, prevenir-la o per acompanyar a la víctima?
- Amb quins objectius inicials van posar en marxa els projectes?

¹ Imatge extreta del seu perfil de Twitter @MagdaGregori

² Imatge extreta del seu perfil de LinkedIn Núria Segura Insa

³ Imatge extreta del seu perfil de Twitter @_Sara_Gonzalez_

⁴ Imatge extreta del seu perfil de LinkedIn Marta Corcoy Rius

- S'han assolit els objectius inicials amb el transcurs del temps?
- Quines són les dificultats d'implementar aquest tipus de projectes?
- Quina és l'eficàcia de cada projecte?
- Els actes de denúncia, com l'acte al Parlament de Catalunya, ha servit per posar el ciberassetjament a l'agenda d'empreses, d'altres entitats, associacions, etc.?

5. Anàlisi de resultats: entitats i projectes

Aquest apartat s'estructurarà a partir de les entitats analitzades. Dins de cada organització es classificarà segons la tipologia d'entitat i s'exposaran les diferents mesures que han portat a terme, les quals s'explicaran i s'exposarà la seva funció i la tipologia de cada una. Finalment, es parlarà de l'eficàcia dels projectes a partir de les entrevistes realitzades als responsables de cada entitat.

Les entitats es classificaran segons si són organitzacions professionals o si són entitats públiques o privades. S'entendrà com organització professional el conjunt de persones físiques o jurídiques que tenen una afinitat de treball, de professió o d'interès comú (Consumoteca, 2023). L'entitat pública es refereix a qualsevol organització, agència o departament que estigui administrat pel govern estatal o local; i privada, a les organitzacions que el capital provingui d'una persona particular.

Pel que fa a la funció de les iniciatives es dividiran en: iniciatives de prevenció, d'acompanyament i de denúncia. Entenent prevenció com aquelles que vetllen per fer front al ciberassetjament i frenar la seva propagació; acompanyament com, un cop s'ha patit el ciberassetjament, les mesures que es porten a terme per agilitzar i ajudar a la víctima de manera psicològica, jurídica, etc.; i de denúncia, aquelles que volen sensibilitzar, formar i fer una crida al fet que es parli de la problemàtica, es posi sobre la taula i es prenguin mesures per fer-li front.

5.1. Actuacions del Col·legi de Periodistes de Catalunya

5.1.1. Tipus d'entitat

El Col·legi de Periodistes de Catalunya es va formar l'any 1985 per “donar resposta a les necessitats dels professionals i de la societat catalana”. La seva principal funció és, a partir de diversos grups de treball formats per col·legiats i col·legiades, mantenir “una acció continuada sobre diferents aspectes de la professió periodística”, segons es defineixen a la seva pàgina web⁵.

⁵ <https://www.periodistes.cat/>

Durant la seva llarga trajectòria a Catalunya, ha portat a terme diferents activitats i mesures per fer front i acompanyar a les víctimes de violència masclista i també aquelles que s'han produït en l'àmbit digital amb un abast centralitzat a Catalunya.

Tipus d'entitat: organització professional i entitat pública.

5.1.2. Projectes (definició, funció i tipologia)

A) Taula rodona Parlament “Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència sexual” – Magda Gregori

L'acte que es va fer al Parlament de Catalunya el passat 26 de gener, el Col·legi va participar en el seu desenvolupament. En la taula rodona hi van participar diverses entitats i testimonis. Per una banda, Laia Serra Valls del Sindicat de Periodistes; Marta Corcoy Rius presidenta de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya; Laia Serra Perelló, advocada especialista en violència de gènere; i Sara González Muñoz membre de l'Associació de Periodistes Parlamentaris. D'altra banda, van intervenir les periodistes i víctimes de ciberassetjament, Mònica Terribas Sala, Cristina Puig Vilardell, Gemma Herrero Castro i Ariadna Oltra Martí.

Des del Col·legi de Periodistes, Magda Gregori, membre de la Junta de Govern, va exposar l'estat de la qüestió del ciberassetjament a les dones periodistes. En aquest apartat s'exposa el seu discurs en concret, des de la perspectiva de l'aportació a la taula rodona per part del Col·legi, però en els següents apartats es desenvoluparan les altres parts de les intervencions de les periodistes i membres de les associacions i institucions que hi van participar.

El seu discurs ferm feia una radiografia del que moltes dones comunicadores pateixen al seu dia a dia. Entre les seves paraules explicava la realitat dels assetjadors, molts cops, anònims “per sentir-se encara molt més impunes”. També explicava com a vegades aquesta violència no només repercuteix i critica el treball periodístic, sinó que va més enllà, “sovint també es focalitzen amb el nostre físic o el nostre entorn personal, familiar o d'amistats”. Remarcava que els atacs “són dobles, per ser dones i ser periodistes”, però afirmava la importància

del periodisme feminista, i ho reafirmava amb la idea que sense periodisme no hi ha feminisme.

També va denunciar que a les xarxes socials sí que ha d'haver llibertat d'expressió, però no es pot confondre amb el "llibertinatge en forma d'insults, discursos d'odi o d'avversió a les dones".

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica, fer una crida per adquirir mesures preventives a les redaccions. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d'activitat: sobretot es tracta d'una activitat per donar visibilitat al ciberassetjament a la dona periodista.

B) Manual de supervivència per a dones periodistes

Es tracta d'una guia elaborada el 2021, per oferir recursos per la presència de les dones als mitjans de comunicació, recopilant diverses mesures per contribuir a l'empoderament de les dones periodistes i "incloent-les des de guies d'estil fins a beques o entitats professionals". Segons el Col·legi, aquesta presència encara té "un llarg camí per recórrer". En el periodisme la bretxa de gènere és molt present. L'augment de la dona en les redaccions és un fet, segons un projecte elaborat el 2015, *Who Makes The News*, les dones formaven part del 56% de les plantilles de les redaccions a escala mundial. Però des del Col·legi recalquen que, tot i l'augment, no hi ha una presència igualitària als mitjans i "els discursos mediàtics continuen reproduint els rols de gènere d'un sistema tradicionalment ocupat per homes".

Encara que la guia no està destinada principalment per l'acompanyament o per la prevenció de les víctimes de violència masclista digital, és un incentiu per fer front a la desigualtat de gènere a les redaccions, una variable que condiciona i incentiva que continuïn havent-hi rols del patriarcat, en què la dona ocupa llocs més precaris, desiguals, i "inferiors" als dels homes. Un fet que podria perpetuar que no hi hagi violència masclista.

Funció del projecte: encara que la guia no està destinada principalment per l'acompanyament o per la prevenció de les víctimes de violència masclista digital, és un incentiu per fer front a la desigualtat de gènere a les redaccions, una variable que condiciona i incentiva que continuïn havent-hi rols del patriarcat, en què la dona ocupa llocs més precaris, desiguals, i “inferiors” als dels homes. Un fet que podria perpetuar que no hi hagi violència masclista. Per tant, podria entrar dins de la classificació de prevenció.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic.

C) Manual de gènere i mitjans de comunicació

El Col·legi de Periodistes juntament amb el Consell Audiovisual de Catalunya (CAC) el 2011 van publicar un Manual de gènere i mitjans de comunicació. La guia mostra diverses eines per visibilitzar la presència de les dones en els mitjans. També analitza diferents peces periodístiques elaborades per dones i com se les ha silenciats al llarg de la història.

El seu principal objectiu no només es tracta que hi hagi més paritat als mitjans o de col·locar a les dones en la imatge, sinó millorar la manera que les dones són vistes i llegides en els mitjans (Col·legi de Periodistes; CAC; Institut Català de les Dones, 2011).

En l'anàlisi conclouen que les dones ocupen informacions que tracten qüestions d'àmbit personal o privat, continguts que atorguen menys representació o menys estatus. Sobretot ocupen temàtiques vinculades a la sanitat (47,4%), a l'educació (33,9%) i a societat (32,6%). En canvi, temàtiques “dures” (econòmiques, polítiques, internacionals...) no superen el 15%.

Amb el manual volen donar a conèixer aquestes dades i visibilitzar la desigualtat, que com asseguren, s'ha de millorar la qualitat als mitjans de comunicació per valorar els continguts que són escrits per les dones.

Funció del projecte: es tracta d'una mesura que es defineix principalment per la prevenció del maltractament masclista, ja que si es fomenten les mesures per posar fi a la desigualtat, s'està fomentant a una igualtat de gènere i prevenint de possibles violències masclistes.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona visibilitat a la problemàtica.

D) Grup de treball de Qüestions de Gènere

El Col·legi de Periodistes compta amb un grup de treball sobre Qüestions de Gènere, per col·laborar amb iniciatives que sorgeixen de col·lectius i institucions pels drets de les dones periodistes, defensant la igualtat i visibilitzant la presència de les dones en els mitjans de comunicació.

Funció del projecte: és una iniciativa que serveix per prevenir la desigualtat de gènere als mitjans de comunicació i, com a resultat, prevenir les violències masclistes. Tot i que en el ciberassetjament és difícil prevenir que hi hagi agressions, ja que es tracten de persones anònimes, és un incentiu per promoure la igualtat i la paritat i, per tant, una societat més justa.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que es podria classificar de defensa de la igualtat i de proporcionar visibilització a partir de l'elaboració de mesures i iniciatives.

E) Cursos

El Col·legi compta amb diversos cursos que imparteixen per especialitzar-se i aprendre sobre qüestions concretes. Entre aquests, imparteixen diversos des d'una perspectiva de gènere. El principal objectiu amb les formacions és donar les eines necessàries a les dones periodistes per a la prevenció d'assetjaments

de tota mena, però també, les eines necessàries per a l'acompanyament i el “què fer?” si ja s'ha produït una agressió.

El Col·legi ha impartit i continua impartint cursos de formació per la igualtat de gènere en els mitjans de comunicació i en el món laboral:

- Recursos d'atenció a les víctimes de violència masclista: curs impartit a partir de la presentació del Punt Lila el 2023. Adreçat a càrrecs intermedis de redaccions i mitjans de comunicació per saber què fer en situacions de violència masclista en l'àmbit laboral, saber quins recursos existeixen, quins mecanismes, i com derivar-ho.
- Conèixer els mecanismes i les eines per detectar situacions de violència masclista: curs impartit a partir de la presentació del Punt Lila el 2023. Adreçat a les dones periodistes per conèixer i profunditzar en totes les eines disponibles per fer front a situacions com aquesta i aplicar els coneixements per saber detectar una situació de violència masclista.
- Plans d'Igualtat: curs impartit el 2022 subvencionat per la Generalitat. Van tractar aspectes sobre la igualtat de gènere en el món laboral. L'objectiu, segons el Col·legi, era “formar la representació legal de treballadors i treballadores per implantar plans d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones”.

Funció del projecte: donar les eines necessàries de prevenció d'aquest tipus de violència, però també les eines per l'acompanyament un cop ha passat.

Tipus d'activitat: material didàctic.

F) Criteris sobre el Tractament de les Violències Masclistes als Mitjans de Comunicació

Es tracta d'una guia publicada el febrer del 2023, en la qual van participar diverses entitats com l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya, el Consell de la Informació de Catalunya, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, l'Àrea d'Igualtat i Sostenibilitat Social de la Diputació de Barcelona, entre d'altres.

Es tracten de 17 punts que expliquen com s'haurien de tractar les violències masclistes, entre elles el ciberassetjament, en els mitjans de comunicació. Entre aquests punts destaquen el 16, “generar sensibilització social sobre la importància i gravetat d'aquest tipus de violència, per tal d'erradicar conductes violentes” o el 17, “desmentir el mite de les denúncies falses, amb dades contrastades i evidències científiques”.

A més a més, en la mateixa guia hi ha un apartat amb el marc legislatiu vigent i de referència en l'àmbit català, estatal i internacional. Com la Llei catalana 5/2008, que vetlla pel dret de les dones a erradicar la violència masclista. En l'àmbit estatal la Llei Orgànica 1/2004, de “Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género”, o en l'àmbit internacional la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2023).

Funció del projecte: criteris per una informació veraç i amb una millora del tractament de les violències masclistes perquè si s'informa de manera correcta, es poden evitar atacs masclistes.

Tipus d'activitat: material didàctic.

G) Punt Lila

El Punt Lila va ser una iniciativa que es va acordar el 22 de desembre de 2022 i que es va presentar durant l'acte en el Parlament de Catalunya i, més tard, el 6 de març del 2023, van fer una presentació oficial al Col·legi de Periodistes de Catalunya a la seva seu a Barcelona.

Aquesta mesura d'acompanyament va dirigida a les col·legiades que puguin patir algun tipus de violència masclista, ciberassetjament o agressió sexual. És un servei d'atenció i acompanyament totalment gratuït que compta amb la participació de l'Associació de Dones Juristes per donar suport legal a les víctimes i el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya per garantir un suport a les dones periodistes que pateixin situacions de violència d'aquest caire.

El Punt Lila es presenta com una eina per fer front i lluitar contra situacions d'abús i de violència masclista en l'àmbit laboral.

Segons afirma el Col·legi de Periodistes en un comunicat de premsa⁶, “es fa un pas més en la lluita contra la violació dels drets humans a través de la violència que s'exerceix contra les dones en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic”.

Un dels objectius del Col·legi que va expressar a la presentació el degà, Joan Maria Morros, és que la seva experiència serveixi per a altres associacions o col·legis. Va assegurar que ja havia passat en altres casos com les “Recomanacions per al tractament de les violències masclistes”.

Una aposta és la formació per la prevenció. El personal del Col·legi de totes les demarcacions va rebre un curs específic sobre aquestes qüestions, és a dir, com fer el primer contacte, l'acompanyament i la derivació segons la situació. És molt important saber com actuar en l'atenció i l'ajut de les víctimes, des de l'enteniment dels diferents casos de violència masclista al món laboral. Per això, s'han establert unes bases estructurades amb protocols i recursos pel tractament de casos.

A partir de la presentació es van anunciar dos cursos (explicats en l'apartat 'E') per les dones periodistes i els mitjans de comunicació per tenir les bases i les eines disponibles per detectar i fer front a les situacions de violència masclista.

A més a més, van elaborar un qüestionari de Google per facilitar als mitjans de comunicació que encara no disposen d'un protocol per aquests casos. És una iniciativa pensada sobretot per mitjans de comunicació i empreses de comunicació que no tenen els mitjans suficients per tenir a l'abast un punt lila i, emplenant les dades en el formulari, el Col·legi vol facilitar l'accés i la creació d'un protocol d'aquest tipus. La facilitació de dades està protegida pel Reglament Europeu 679/2016, de 27 d'abril, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, i

⁶ El Col·legi de Periodistes de Catalunya posa en marxa el Punt Lila | Col·legi de Periodistes de Catalunya. (s. f.). <https://www.periodistes.cat/actualitat/noticies/el-collegi-de-periodistes-de-catalunya-posa-en-marxa-el-punt-lila>

a la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.

Funció del projecte: d'acompanyament.

Tipus d'activitat: servei d'atenció legal, ajuda psicològica i material didàctic.

5.1.3. Valoració del personal responsable

Magda Gregori ha sigut l'entrevistada en nom del Col·legi de Periodistes per valorar i explicar els projectes que han portat a terme. En conseqüència, aquest apartat tot són afirmacions d'acord amb l'entrevista conversacional que s'han portat a terme per l'elaboració de la recerca.

La **taula rodona** que es va celebrar al Parlament de Catalunya, segons Gregori, va ser molt important. Fer un acte conjunt amb molts col·lectius professionals que s'uneixin per reivindicar unes mesures per fer front a una problemàtica que amb el pas dels anys no deixa d'augmentar, és molt rellevant i eficaç. A més, a la taula rodona van intervenir professionals de la comunicació que han patit ciberassetjament per explicar les seves experiències i vivències. Una manera per, segons Gregori, perquè "tothom prengui consciència que aquesta és la realitat que pateixen moltes periodistes". Aquesta part de donar visibilitat al problema i denunciar públicament el que passa, és fonamental. És una manera de posar sobre la taula una realitat perquè s'avalui, es posi en debat i s'estudiï per trobar amb quins mecanismes es pot afrontar. També, serveix perquè tothom tingui clar les eines, els camins i a qui poden recórrer si pateixen una situació d'aquest caire.

Pel que fa al "**Manual de supervivència per a dones periodistes**" i el "**Manual de gènere i mitjans de comunicació**", tot i que no són eines que directament se centren en la temàtica del ciberassetjament, són unes directrius per afrontar situacions de desigualtat de gènere i, per tant, de violències masclistes. Segons Magda Gregori, la seva eficàcia es resumeix en tenir en dos documents, eines i

recursos per tenir una noció sobre com actuar, què fer o com tractar situacions en les quals hi ha una desigualtat de gènere.

El **Grup de Treball sobre Qüestions de Gènere** té molt de servei i eficàcia per elaborar continguts com els manuals, detectar situacions injustes, estudiar-les, afrontar problemàtiques. A més, en l'àmbit de la dona, el grup també va molt lligat amb el qual treballa sobre qüestions de precarietat laboral, ja que segons Gregori, les dones són les que normalment pateixen més injustícies i viuen més situacions de precarietat durant la seva tasca professional.

Els **cursos** que han impartit des del Col·legi, la seva resposta és molt bona. Són un seguit d'eines i de material didàctic que proporcionen les bases per afrontar situacions de desigualtat i de violència masclista. Segons Gregori, no totes les empreses tenen els seus propis mecanismes per evitar casos de violència masclista o de ciberassetjament, per tant, que el Col·legi proporcioni aquestes eines té una eficàcia molt bona.

I finalment, el **Punt Lila**. Un projecte molt recent que encara no es pot quantificar ni es pot parlar d'una eficàcia general, ja que és molt d'hora. Però, segons Gregori, és una mesura que engloba totes les funcions per prevenir, acompanyar i informar sobre una violència masclista a una dona periodista. Per tant, en tenir un servei jurídic i psicològic totalment gratuït per qualsevol periodista, contractada per un mitjà o *freelance*, dona esperança que servirà de molt i ajudarà a prevenir moltes situacions o desencadenaments d'altres. Segons la periodista, la facilitat i l'acompanyament que dona el Col·legi farà que sigui més portador exercir la denúncia, "al final és una mesura dissuasiva, ho espero que ho sigui, perquè voldrà dir que altres persones s'atreviran a fer el mateix, perquè poden arribar a fer una denúncia".

5.2. Actuacions del Sindicat de Periodistes de Catalunya

5.2.1. Tipus d'entitat

El Sindicat de Periodistes de Catalunya (SPC) és una organització que es defineix "democràtica, professional, independent, pluralista i unitària". L'any 1993

es va posar en marxa per la defensa dels professionals del periodisme i de la informació i defensar-los de manera sindical a les empreses, principalment centrats en l'àmbit català.

El SPC és membre de la Federació de Sindicats de Periodistes (FeSP) el qual pertany a la Federació Internacional de Periodistes (FIP). Des de fa anys, denuncien la violència de gènere, també la violència en entorns digitals. A més, s'han sumat a diferents campanyes i accions per posar de manifest aquesta problemàtica i fer-li front.

Tipus d'entitat: organització professional i entitat privada.

5.2.2. Projectes (definició, funció i tipologia)

1. Taula rodona Parlament “Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència sexual” – Laia Serra Valls

El Sindicat de Periodistes de Catalunya va donar suport a l'acte celebrat el passat gener al Parlament de Catalunya en nom de la secretària d'Igualtat del Sindicat, Laia Serra Valls. Un acte per la prevenció dels atacs masclistes en línia, però també per recordar els mecanismes disponibles un cop s'ha produït una agressió masclista en l'àmbit digital.

El SPC defensa la negociació col·lectiva perquè els treballadors i treballadores tinguin força per la defensa dels seus drets. Per ells és l'única manera per aconseguir que les empreses es vegin amb la necessitat d'elaborar mesures de protecció i els protocols necessaris contra assetjaments físics i digitals que puguin patir els seus treballadors. En aquest sentit, també va recordar la importància que tenen els sindicats per organitzar-se amb els treballadors i treballadores.

El principal problema recalcat en el discurs de Serra va ser l'escassa actuació de les empreses, la manca de protocols que previnguin i acompanyin aquestes situacions on la dona és reprimida en el seu desenvolupament professional i, no menys important, personal. Per tant, segons el SPC “el primer pas és que les

empreses reconeguin que aquest problema existeix, que és greu i que cal actuar”.

Les obligacions de les empreses és defensar les seves treballadores en aquest tipus de violències. Laia Serra ho exemplifica amb altres situacions en les quals sí que està més normalitzat i estès que els mitjans de comunicació tinguin uns protocols de protecció. Per exemple, quan hi ha denúncies per un contingut publicat, les empreses de comunicació solen oferir serveis jurídics i acompanyament al o la periodista.

A més a més, es va afegir un altre factor: la precarietat laboral. Laia Serra el va definir com un altre tipus de violència, però també un factor de vulnerabilitat davant de totes les violències masclistes. La precarietat afecta sobretot a les dones, les quals ocupen en la gran majoria de casos llocs com periodistes a la peça o *freelance*. És a dir, treballs periodístics de forma autònoma sense cap estructura empresarial que els pugui cobrir o protegir.

Una problemàtica que, segons el SPC s’ha de començar a millorar des de les empreses de comunicació.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica, fer una crida per adquirir mesures preventives a les redaccions. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d’activitat: parlem d’una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d’una activitat per donar presència al ciberassetjament a la dona periodista.

2. Manifest 8M 2023

El 8 de març del 2023 el Sindicat de Periodistes de Catalunya va elaborar un manifest per reclamar més mesures pels atacs sexistes. Es va focalitzar en les condicions de les periodistes en conflictes bèl·lics i socials, com són les que cobreixen guerres com la d’Ucraïna o que van cobrir el terratrèmol entre Turquia

i Síria. Situacions vulnerables en les quals s'agreuja encara més la vulnerabilitat si es tracta del gènere femení.

El SPC assegura en el manifest que les professionals que cobreixen conflictes bèl·lics o d'actualitat internacional, se'ls és més difícil accedir a les informacions, "són intimidades o víctimes d'atacs masclistes o misògins" (SPC, 2023).

Però, en aquest manifest, posen èmfasi a les violències masclistes en l'àmbit digital. Les periodistes que difonen campanyes o publiquen informació a través de les xarxes socials, informacions per denunciar situacions delictives o actuacions injustes o tan sols per tenir visibilitat pública de la seva feina, les violències masclistes "es traslladen brutalment al món virtual en forma de ciberassetjament" (SPC, 2023).

Des del sindicat van voler donar suport a les dones periodistes víctimes d'aquesta violència i donar veu a aquesta problemàtica per fer una crida les empreses a incloure protocols per resoldre i prevenir tota mena de violències que puguin rebre les seves treballadores "especialment a través de les xarxes".

En aquest acte recalquen un dels factors principals de la desigualtat de gènere: la precarietat dels periodistes. La situació dels treballadors del sector és més precària per l'acumulació dels darrers anys (crisi econòmica del 2008, crisi per la Covid-19 i, l'actual inflació disparada). Agreujants de la precarietat i agreujants de la precarietat de les dones que són el sector social més afectat en aquest sentit.

Les dones sovint tenen pitjors condicions que els homes, tot i que representin més del 50% de les plantilles, les funcions millor valorades estan ocupades pels homes.

Funció del projecte: en aquest manifest del 8 de març van mobilitzar-se per denunciar i donar veu a totes les agressions masclistes sobretot les que pateixen les periodistes a través de les xarxes socials. Un manifest que elaboren cada any d'abast general per la prevenció de les violències masclistes cap a la dona periodista. Per tant, es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que sobretot dona visibilitat al ciberassetjament a la dona periodista.

3. Informe radiografia mitjans audiovisuals 2022

Des del sindicat cada any elaboren un informe que radiografia els mitjans de comunicació de Catalunya. L'estudi que mostra l'estat del periodisme que retrata les condicions laborals i professionals dels treballadors i treballadores. La radiografia abasta diversos mitjans els quals poden ser premsa diària i no diària, en paper i en línia, agències d'informació, premsa digital, ràdios i televisions públiques i privades.

Un dels factors que s'analitza en l'informe és el gènere i la implementació dels Plans d'Igualtat, els quals són obligatoris per les empreses de comunicació amb més de 50 treballadors des del març del 2022.

Pel que fa a l'anàlisi de premsa diària i d'agències, només cinc dels disset diaris enquestats han implementat els Plans d'Igualtat. Aquests han sigut el *Diari de Girona*, *Efe*, *El Periódico*, *Mundo Deportivo* i *Sport*. A quatre dels mitjans com són *ACN*, *Ara*, *El País* i *La Vanguardia*, s'estan elaborant o negociant. I a la resta, és inexistent.

En aquests mitjans de premsa diària i agències només s'han detectat situacions de *mobbing* en dos mitjans, d'assetjament sexual dins de l'empresa en 1 i fora de l'empresa en un altre. D'altres admeten que han patit problemes de ciberassetjament freqüent a través de les xarxes socials, però no dins de l'empresa, per aquest motiu no hi ha dades exactes elaborades en l'informe d'aquest caire.

Pel que fa a la premsa no diària i la premsa digital, la perspectiva de gènere i la paritat són factors molt més avançats que l'anterior grup. En els 25 mitjans analitzats, entre ells *El 9 Nou*, *La Conca*, *Setmanari L'empordà*, la paritat a les redaccions és molt present. Les dones solen ser majoria en aquest àmbit i, fins i tot, s'hi troben directores. La perspectiva de gènere també està present, en l'estudi només un dels mitjans analitzats no ha treballat aquest aspecte. Per tant, en aquest sector comunicatiu hi ha molta més igualtat pel fet que hi hagi moltes més dones treballant i moltes més dones al càrrec de tasques directives.

En l'àmbit de la ràdio i la televisió pública i privada van participar 15 mitjans de comunicació, entre ells *TV3*, *Catalunya Ràdio*, *Betevé*, *La Xarxa*, *Telecinco*, *Cuatro*, etc. Tots els 15 afirmen tenir un Pla d'Igualtat, menys un. La perspectiva de gènere és important pel seu desenvolupament periodístic, tot i que, hi ha algunes empreses que matisen "és important, però no primordial", "existeix la voluntat i els fets reals" o "depèn del tipus de programa"... (Informe final, SPC, 2022).

Després de l'anàlisi el SPC ha detectat que algunes empreses han elaborat Plans d'Igualtat a correu, sense la participació dels comitès d'empresa (mesura obligatòria segons marca la llei). Per tant, aquests plans no són del tot efectius per la seva manca de recursos. Generalment, tot i que s'estan implementant o ja han sigut implementats els plans en els mitjans analitzats, molts d'ells no els tenen encara, després de més d'un any des que es va implementar la llei que obliga a les empreses de comunicació a elaborar-los.

Funció del projecte: informe de denúncia que posa sobre la taula l'escassetat d'implementació dels Plans d'Igualtat i que, després de l'anàlisi i l'estudi dels mitjans de comunicació, fa una crida per adoptar mesures per una correcta implementació i una recordança a la importància d'aquests plans per prevenir problemàtiques com, en aquest cas, el ciberassetjament.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic sobre la situació dels mitjans de comunicació i dona presència als Plans d'Igualtat.

4. Cursos

El SPC participa en alguns cursos per la formació dels periodistes. Entre ells, relacionat amb les dones periodistes i el ciberassetjament van impartir durant el mes de novembre de l'any 2022, un curs destinat per les dones periodistes i periodistes *freelance* d'eines TIC.

Els principals objectius són aplicar eines a les dones per millorar el seu ús de les xarxes socials i de la tecnologia i conscienciar del perill que poden tenir, així com ajudar a prevenir de situacions de ciberassetjament.

Funció del projecte: donar les eines necessàries de prevenció d'aquest tipus de violència.

Tipus d'activitat: material didàctic.

5. Campanya “Les periodistes esportives tenim molt a dir”

Es tracta d'una campanya elaborada l'any 2022 per donar veu i suport a les dones periodistes esportives, que per treballar en un àmbit molt masculinitzat pateixen les conseqüències de desigualtat de gènere, violència de gènere i ciberassetjament masclista.

En aquesta campanya van participar les periodistes esportives de Catalunya: Marta Ramon, la Gemma Herrero, col·laboradora de *RAC1* i *Catalunya Ràdio*, i Maria Tikas del diari *Sport*.

En la taula rodona van denunciar les dificultats que tenen per aconseguir el respecte professional dels seus companys homes, per ser contínuament qüestionades pel fet de ser dones. Algunes afirmacions de les participants de la taula rodona van ser les següents:

“Reiteradament et sents trepitjada. A mi m'ha passat fins fa poc en una transmissió esportiva. Potser hi ha un penal com una casa de pagès i jo

puc estar dient que ho és i donant les explicacions corresponents, però passa desapercebut fins que no ho diu un home” – Marta Ramon, 2022.

“Els homes comencessin a valorar les opinions de les dones. Mentre continuïn lloant-se entre ells, ignorant les dones de les seves redaccions o d’altres mitjans, l’imaginari continuarà igual. És clau que comencin a escoltar, llegir i valorar el que diuen les dones” – Marta Ramon, 2022.

“La violència a les xarxes socials també és violència i és violència masclista. [...] Si el que pretenen és que em faci callar, no ho aconseguiran perquè aquest espai també és meu”. – Gemma Herrero, 2022.

“Quan les dones comencen en el periodisme esportiu, ho fan amb papers molt més secundaris i amb moltes més dificultats que els homes per arribar a primera línia. [...] Fins i tot, en alguna entrevista de feina m’han preguntat si m’agradava el futbol”. – Maria Tikas, 2022.

Les periodistes van demanar més presència de les dones en les tertúlies i espais de debat esportius, que representen un percentatge molt baix.

Funció del projecte: campanya de denúncia, que va posar la realitat amb testimonis que han patit les conseqüències del masclisme i la violència a les xarxes socials, per demanar més representació i més prevenció per part dels mitjans de comunicació i de la societat.

Tipus d’activitat: donar presència a la violència masclista que pateixen les dones periodistes.

6. Defensa del dret a la informació

Des del sindicat sempre han reivindicat els drets dels treballadors periodistes, però també el dret de la ciutadania a ser informats de manera veraç.

En l’acte de la taula rodona al Parlament, Laia Serra Valls va recordar una reivindicació històrica des del sindicat per desenvolupar normativament l’article 52 de l’Estatut de Treballadors i l’article 20 de la Constitució espanyola.

Pel que fa a l'article 52 de l'Estatut, regula quatre supòsits que es van sintetitzar l'any 2020 per l'acomiadament objectiu dels treballadors i treballadores. Resumidament, s'aplica quan existeix una ineptitud de la persona treballadora, quan hi ha una falta d'adaptació de la persona treballadora en les modificacions tècniques del lloc de treball, quan existeixen causes econòmiques, tècniques, organitzatives o productives, i en cas de contractes indefinits acordats amb empreses sense ànim de lucre on es produeix una insuficiència per mantenir el contracte de treball que es tracti.

D'altra banda, l'article 20 de la Constitució espanyola és sobre els drets i les llibertats, és a dir, el dret ciutadà a ser informat. Es protegeixen els supòsits d'expressar lliurement idees, opinions i pensaments, la producció lliure literària, científica, artística i tècnica, la llibertat de càtedra, i produir i rebre lliurement informacions regulant el dret a la clàusula de consciència i al secret professional; aquests punts sempre que respectin el dret a l'honor, a la intimitat, a la mateixa imatge i a la protecció de la joventut i la infància.

Remarcar aquestes lleis d'abast espanyol i català és important, ja que són articles en els quals es regulen el dret a la informació i s'estableixen els drets i deures dels periodistes per garantir aquest dret ciutadà. Hem de recordar que la precarietat laboral en el sector de la comunicació afectava sobretot a les dones periodistes la qual cosa les deixa més vulnerables a la violència i la ciberviolència. Segons Laia Serra, són uns drets que es tracten en aquests articles anteriorment explicats, però que no han estat contemplats prou per garantir una protecció a la dona periodista en aquest sentit.

Funció del projecte: una crida a la protecció de la dona periodista, per tant, una crida a la prevenció de tota mena de violències masclistes en les empreses de comunicació.

Tipus d'activitat: donar visibilitat a la violència masclista que pateixen les dones periodistes.

7. Campanya “NO estàs sola”

Campanya elaborada com a membres de la Federació Internacional de Periodistes (FIP) l'any 2019 pel 25 de novembre, Dia Internacional de l'Eliminació de la Violència contra les Dones. El seu objectiu és denunciar l'augment de casos de ciberassetjament que pateixen les dones periodistes i comunicadores.

Segons el FIP, un 95% dels periodistes que pateixen aquest tipus de violència masclista en línia són dones. Una violència que no es perpetua principalment per com exerceixen la seva professió o per ser-ho, sinó pel seu sexe. Un assetjament masclista que autocensura, perjudica la salut psicològica, i fins i tot, pot arribar a causar la pèrdua del treball.

Funció del projecte: amb la campanya fan “una crida a desenvolupar una vigilància i denúncia constant per part de les empreses periodístiques, sindicats i organitzacions de periodistes, així com a aplicar protocols que permetin erradicar el ciberassetjament i deixar clar a les dones periodistes que sofreixen abusos, que NO estan soles” (SPC, 2019).

Tipus d'activitat: donar visibilitat al ciberassetjament que pateixen les dones periodistes.

5.2.3. Valoració del personal responsable

Núria Segura Insa ha sigut l'entrevistada en nom del Sindicat de Periodistes de Catalunya per valorar i explicar els projectes que han portat a terme. En conseqüència, aquest apartat tot són afirmacions d'acord amb l'entrevista conversacional que s'han portat a terme per l'elaboració de la recerca.

La **taula rodona** que es va celebrar a l'acte del Parlament de Catalunya, segons Segura, sí que ha servit, perquè ha posat sobre la taula una problemàtica que fa molt de temps que passava, però no se'n parlava. La periodista va explicar, a més, diverses experiències de ciberassetjament viscudes fa anys durant la seva trajectòria professional. En un d'aquests casos, fa deu anys, Segura explica que “el diari *20 Minutos* tenia un blog i vaig fer un tema sobre immigració. Em van dir

que haurien de venir els gihadistes a treure'm de l'estat espanyol" o "en una publicació col·lectiva ens van dir que ens anéssim a fregar". Per tant, actes que posen cara i ulls a un problema que ha estat silenciats és important perquè empreses i institucions el tinguin en compte i, si més no, dins de la seva agenda. Tot i això, l'entrevistada creu que només es tracta d'un inici i que calen fer moltes coses encara, com polítiques públiques que garanteixin una seguretat davant del ciberassetjament.

Pel que fa al **manifest del 8M**, es podria catalogar en la mateixa línia que l'acte del Parlament. Segons Núria Segura, la mobilització per denunciar i donar veu a totes les agressions masclistes sobretot les que pateixen les periodistes a través de les xarxes socials és una manera de prevenció de les violències masclistes cap a la dona periodista. Per tant, posa sobre la taula aquesta problemàtica. Segons la periodista, és molt efectiu, ja que és un dia que es lluiten pels drets de la dona i el focus és la dona.

L'informe **radiografia dels mitjans audiovisuals 2022** és molt important i eficaç. Mostra la realitat del periodisme i de les empreses comunicatives i la seva escassa aplicació del Protocol d'Igualtat, obligatori per llei. Un informe que posa, un cop més, el tema de vetllar per la seguretat de la dona davant els assetjaments, sobre la taula. Però aquests tipus de documents són rellevants per parlar de coses reals que passen i que mostren que estem al principi del camí.

Per Núria Segura, donar eines i representar la problemàtica, fer-la visible, és molt rellevant i eficaç per començar a construir una estructura que a poc a poc reguli el ciberassetjament. Per aquest motiu, els **cursos** impartits, com el que van oferir per conèixer i formar-se sobre les diferents eines TIC que existeixen per a les dones periodistes, dona a conèixer el risc que comporta ser públic en una plataforma digital. Però, no com un risc, sinó com una prevenció i una forma d'actuació en cas de patir alguna situació de violència masclista.

En l'anterior apartat, es podria incloure la campanya **"Les periodistes esportives tenim molt a dir"** i la campanya **"No estàs sola"**. Unes campanyes que reivindiquen i representen aquest tipus de violència. Per una banda, la primera campanya anomenada, a partir d'experiències reals i en primera persona, exposen aquesta problemàtica. D'altra banda, amb la segona, exposen

la realitat a partir de dades com la dada que el 95% dels periodistes que pateixen aquest tipus de violència masclista en línia són dones. Una violència que segons Núria Segura, es perpetua no per la seva professió o pels seus continguts, sinó pel gènere. Unes mesures eficaces per, com es deia abans, són una crida per l'elaboració de protocols i mesures preventives.

Finalment, la **defensa del dret a la informació**. L'entrevistada, durant la conversa, va voler fer una mena d'introducció o afirmacions per remarcar la importància des del Sindicat de vetllar pels drets dels ciutadans també. El dret a la informació i a la llibertat d'expressió és bàsic, així com, rebre una informació que sigui veraç. Per tant, amb el ciberassetjament el que es promou és, molts cops, una autocensura de la periodista per la por. En aquest sentit, el ciutadà deixarà d'estar informat o no estarà ben informat. Segons Segura, "té una repercussió a un dret ciutadà, que és un dret fonamental, que és el dret de rebre aquesta informació veraç, que a més és primordial en una democràcia". Des del Sindicat, vetllen i actuen en aquest sentit pel dret a rebre aquesta informació i, per tant, a vetllar per la seguretat dels treballadors d'una empresa de comunicació. L'organització té una gran incisió en les empreses, en els drets dels treballadors que, de manera directa o indirecta, incideix en la població. Dins d'aquesta defensa entra els Plans d'Igualtat. Uns plans, que com es parlava abans, moltes empreses no els tenen ben instaurats. El Sindicat amb els comitès d'empresa, asseguruen i supervisen l'aplicació d'aquests plans. Una mesura eficaç, ja que ho estan fent i estan treballant per la correcta aplicació a les empreses.

5.3. Actuacions del Grup de Periodistes Ramon Barnils

5.3.1. Tipus d'entitat

El Grup de Periodistes Ramon Barnils és un grup que es va formar com un punt de trobada pels periodistes que compartien uns mateixos ideals: periodisme crític, rigorós, "fet i pensat des dels Països Catalans", segons es defineixen en la seva pàgina oficial. El seu principal objectiu és unir la cultura i la llengua en un espai comunicatiu compartit.

El grup es va formar l'any 2001 a partir de la mort de Ramon Barnils, a qui van agafar com referent pel seu perfil autoexigent, rigorós, professional i de coherència ideològica.

Tipus d'entitat: organització professional i entitat privada.

5.3.2. Projectes (definició, funció i tipologia)

A) Taula rodona Parlament “Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència sexual” – Elisenda Rovira

El Grup de Periodistes Ramon Barnils va participar en el passat acte del Parlament amb la veu de la seva vicepresidenta Elisenda Rovira. A més a més, van signar el manifest conjuntament amb les altres associacions i entitats presents per denunciar i prevenir les agressions masclistes en línia, però també per recordar i treballar en l'acompanyament de la víctima.

Elisenda Rovira va començar el discurs amb tot un llistat de comentaris que diverses periodistes, presents i no presents a l'acte, havien rebut mitjançant les xarxes socials. Entre ells: “Quantes fel·lacions has fet per arribar on ets?”, “‘Malfollada’. Necessites una bona polla” o “Ves-te'n a fregar!”. La vicepresidenta posava èmfasi als danys que causen aquestes agressions a escala personal i professional, però també al dret de la ciutadania a informar-se i que, quan es desenvolupen aquests casos l'objectiu és clar, silenciar a les dones comunicadores. D'aquesta manera, el que aconsegueixen és l'autocensura o la disminució de la presència de les dones als mitjans de comunicació.

Davant d'aquesta problemàtica exposava la dificultat de fer front a aquestes situacions, ja que des dels mitjans no existeixen protocols o models de suport establerts per acompanyar a les periodistes que ho pateixen. Però no només és un problema en l'àmbit dels mitjans, també l'escàs suport que hi ha per part dels companys i de l'opinió pública augmenta el grau de dificultat i duresa per denunciar aquest tipus de violència.

L'Elisenda Rovira després d'exposar la situació problemàtica actual, presentava un taller que s'ha elaborat des del Grup de Periodistes Ramon Barnils per saber com actuar en aquestes situacions, perquè "està molt bé condemnar que això passi, però és hora que ens preparem per si ens toca a nosaltres. Ens pot passar a totes", va afegir la vicepresidenta del Grup.

En el seu discurs explicava que des del Grup també recullen dades d'agressions masclistes des de l'any 2015, entre d'altres, com serien els atacs a periodistes dins del Mapa de la Censura. Es tracten de xifres que no tenen un recompte molt marcat i, per aquest motiu, verifiquen les dades per quantificar la problemàtica i poder denunciar davant les institucions. L'Elisenda Rovira, en aquest sentit, feia una crida les dones víctimes a notificar al Grup les seves experiències o el seu testimoni per poder aprofitar al màxim els seus recomptes, ja que hi ha molts casos que continuen fora de les dades.

Tot i aquesta crida, recordava que no es tracta d'una responsabilitat de les víctimes, sinó de les institucions en oferir recursos per fer-li front i per donar suport.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica, fer una crida per adquirir mesures preventives a les redaccions. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d'una activitat per donar visibilitat al ciberassetjament a la dona periodista.

B) Pòdcast al mitjà Mèdia.cat

El mitjà digital Mèdia.cat és un observatori dels mitjans de comunicació impulsat pel Grup de Periodistes Ramon Barnils que es va crear l'any 2009. En aquest, cada mes elaboren un pòdcast i el febrer del 2023 van destinar-ho a parlar sobre el ciberassetjament de la dona periodista.

El pòdcast analitza la situació creixent i el tipus de violència que afecta les periodistes amb l'objectiu de silenciar-les. A més a més, Sara González és entrevistada i parlen sobre la tardança per parlar sobre aquesta problemàtica, l'anonimat que ofereixen les xarxes socials, sobre el seu cas que va patir de violència després de publicar un reportatge sobre l'abús de poder del diputat de Junts Francesc de Dalmases, del silenci col·lectiu, etc.

Amb el pòdcast es posa sobre la taula la problemàtica per fer una denúncia i una crida a una actuació en aquest sentit. És a dir, és una forma d'alçar la veu per la prevenció del ciberassetjament a la dona periodista.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica, fer una crida per adquirir mesures preventives a les redaccions. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d'una activitat per donar presència al ciberassetjament a la dona periodista.

C) Reportatge al mitjà Mèdia.cat

Reportatge a l'Anuari 2022-2023 del mitjà digital Mèdia.cat fet per Susana Pérez Soler, periodista i doctora en Comunicació.

S'exposa la problemàtica creixent a partir de l'experiència de Sara González, periodista que va patir aquest tipus de violència masclista quan va publicar una informació exclusiva de caràcter polític. A més, també fa un recull de les intervencions i d'informació sobre l'acte que es va celebrar al Parlament de Catalunya.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica, fer una crida per adquirir mesures preventives a les redaccions. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d'una activitat per donar visibilitat al ciberassetjament a la dona periodista.

D) En un futur: formació pràctica

Segons va anunciar Elisenda Rovira a l'acte del Parlament de Catalunya, des del Grup de Periodistes Ramon Barnils treballen per l'elaboració d'un curs pràctic per poder detectar si has patit una situació de ciberassetjament o si estàs patint una, per poder fer-li front, denunciar o demanar ajuda. Una mesura que vetlla per la prevenció d'aquest tipus de violència.

Funció del projecte: donar les eines necessàries de prevenció d'aquest tipus de violència, però també eines per detectar si pateixes o has patit aquest tipus de violència.

Tipus d'activitat: material didàctic.

E) Mapa de la Censura

Des de l'any 2015, treballen en un Mapa de la Censura que recull totes les agressions a periodistes o mitjans, les restriccions d'expressions artístiques o acadèmiques i els casos de censura dels Països Catalans. En aquest, inclouen la violència masclista, així com el ciberassetjament.

En aquest, hi ha un apartat on pots denunciar i explicar la teva situació que vas patir o pateixes, d'aquesta manera, des del Grup poden comptabilitzar-la i fer una crida i una denúncia per l'activació de protocols més adients.

Funció del projecte: mesura de prevenció i de denúncia que comptabilitza i analitza cada situació i context.

Tipus d'activitat: donar visibilitat i presència a la problemàtica.

5.3.3. Valoració del personal responsable

Sara González Muñoz ha sigut l'entrevistada en nom del Grup de Periodistes Ramon Barnils per valorar i explicar els projectes que han portat a terme. En conseqüència, aquest apartat tot són afirmacions d'acord amb l'entrevista conversacional que s'han portat a terme per l'elaboració de la recerca.

Segons l'entrevistada, **l'acte al Parlament de Catalunya** va tenir un paper molt important: “d'ençà que vam celebrar l'acte, he rebut moltes peticions. El sector s'ha començat a moure per veure quines eines podem disposar tant en l'àmbit de prevenció com d'acompanyament”. Des d'entitats del sector periodístic i institucions van contactar amb els impulsors de l'acte per veure com actuar per fer front a la situació. Per exemple, Sara González va explicar que el comitè d'empresa del diari *El Periódico*, va contactar amb ella per incorporar en el seu protocol “la visió del ciberassetjament”. Per tant, l'acte va servir d'altaveu de la situació per crear una alerta i un interès al món periodístic i institucional

Pel que fa al **pòdcast** i al **reportatge** al mitjà del Grup, Mèdia.cat, són peces que van sorgir a partir de la taula rodona del Parlament. Per tant, l'eficàcia es trasllada a la mateixa línia que la de l'acte. La periodista, va destacar que a part dels grups parlamentaris, col·lectius de periodistes o mitjans de comunicació, també ha contactat amb ella diversos estudiants que estan elaborant recerques sobre la qüestió. Per ella, aquest fet creu que “el primer que hauríem de celebrar és que s'hagi despertat un interès per poder definir, acotar i posar en relleu el problema, perquè no és fins que no es fa la diagnosi i la radiografia de què està passant”.

La **formació** que des del Grup està estudiant i posant en marxa que donarà les eines per detectar si alguna persona pateix o ha patit ciberassetjament, com encara no està en funcionament no es pot valorar la seva eficàcia. Segons Sara

González, és una iniciativa que segurament es posarà en marxa cap a la tardor i que servirà per conscienciar que el ciberassetjament no és una rutina o una qüestió de la normalitat en les xarxes socials, que patir-ho és una manera més de violència. Segons Sara González, fa molts anys que s'ha normalitzat els abusos sistemàtics a través de les xarxes, “perquè un dels problemes que tenim és que no es considera un espai públic i es banalitza i es minimitza els atacs que es produeixen allà”.

El **mapa de la censura** és molt important per quantificar la problemàtica i és útil, ja que quantifica moltes denúncies. Segons la periodista “allò que es pugui quantificar ajuda a fer-nos una idea de quina és la magnitud del fenomen al qual hi hem de fer front”. Tenir una bústia on es pot notificar casos com el ciberassetjament, entre d'altres, és útil, “perquè ha de poder quedar recollit, registrat, documentat, que això està passant”. A més, la periodista proposa una manera que podria ser interessant per fer els registres “fer registres discernint la naturalesa de cada cas, això podria ser útil, també”.

5.4. Actuacions de l'Associació de Periodistes Parlamentaris – Col·lectiu Ciutadella

5.4.1. Tipus d'entitat

L'Associació de Periodistes Parlamentaris del Col·lectiu Ciutadella va néixer l'any 2018 amb l'objectiu principal d'impulsar les bones pràctiques en el periodisme polític. Segons el president del grup, Rafa Garrido, que va explicar el projecte i els seus objectius al Parlament de Catalunya, “si som una entitat forta, podrem fer-nos forts quan una institució no ens permeti fer bé el nostre treball” (El Periódico, 2018).

Tot i definir-se com una associació sense ànim de lucre i principalment política, també ha participat en campanyes per fer front a les desigualtats de gènere en les redaccions i el ciberassetjament, sobretot en l'àmbit català.

Tipus d'entitat: organització social i entitat no definida.

5.4.2. Projectes (definició, funció i tipologia)

1. Taula rodona Parlament “Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència sexual” – Sara González

L'Associació de Periodistes Parlamentaris del Col·lectiu Ciutadella va participar amb la periodista Sara González Muñoz com la conductora de la taula rodona de l'acte al Parlament de Catalunya. Un acte que va una crida a la prevenció i les mesures preventives a les redaccions perquè aquestes situacions de ciberassetjament i assetjament a la dona periodista no passin, però també recordar els mecanismes que hi ha en cas que una dona hagi patit violència masclista digital.

Va començar l'acte remarcant la importància de fer la taula rodona, tot i que, “ens agradaria no haver de fer-ho, ens agradaria no haver de parlar d'una forma de violència, una altra més”. Sara González va parlar de la normalització de les agressions a través de les xarxes socials amb un exemple: la resposta de moltes persones de l'entorn quan una dona que pateix ciberassetjament explica la seva situació que, normalment es resumeix en “doncs no ho miris”. La membre de l'Associació de Periodistes Parlamentaris ho comparava amb situacions del dia a dia, per exemple, anar a comprar el pa i que una o centenars de persones t'insultessin (com passa a les xarxes socials). En aquest cas el comentari “doncs no ho miris” segurament no es diria, perquè com González exemplificava, no pots tapar-te els ulls ni la boca.

La violència digital afecta a tota la professió, però sobretot és més notable en les dones. Es constata el principal problema dels entorns digitals: l'anonimat com a forma d'impunitat. També parla de la falta de conscienciació dels mitjans de comunicació, però també de tota la societat, sobre aquesta violència que des de fa uns anys es troba en auge. Per tant, la importància de la visibilització d'aquest tema.

Laia González explica la importància de les temàtiques amb les quals aquest tipus de violència cap a la dona augmenta. Es tracten de temes sobre el gènere, la política i les eleccions, els drets humans i les polítiques socials, “és a dir, quan

la informació sacseja el poder” i es tracten d’informacions que històricament han sigut “d’homes”.

L’objectiu dels agressors no només és atemptar a la persona, també volen dissuadir i silenciar, trencar amb el dret a la premsa i la llibertat d’expressió. És a dir, estem parlant d’una violència per silenciar a les dones que com s’ha explicat abans, té una doble connotació: violentar a la pràctica periodística o comunicadora i violentar al gènere que ells consideren “dèbil”, a la dona.

“Aquest acte és per deixar clar que ni callarem ni ens faran callar i que la resposta ha de ser i serà col·lectiva, perquè cap companya se senti sola”, així concloïa les seves paraules Laia González.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica, fer una crida per adquirir mesures preventives a les redaccions. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d’activitat: parlem d’una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d’una activitat per donar presència al ciberassetjament a la dona periodista.

5.4.3. Valoració del personal responsable

Sara González Muñoz ha sigut l’entrevistada en nom de l’Associació de Periodistes Parlamentaris – Col·lectiu Ciutadella per valorar i explicar els projectes que han portat a terme. En conseqüència, aquest apartat tot són afirmacions d’acord amb l’entrevista conversacional que s’han portat a terme per l’elaboració de la recerca.

L’entrevistada ens va explicar que el Col·lectiu Ciutadella es va crear fa pocs anys, l’any 2018, i no tenen “un funcionament de forma homogènia i continu, és a dir, s’ha anat activant de manera intermitent”. En aquests moments, treballen per renovar la Junta de Govern, però fins ara no hi ha una rutina de treball establerta, i el Col·lectiu, a banda de la seva activitat en el Parlament, només ha

actuat en moments quan “alguna situació requereix que el col·lectiu s’activi, però fora d’aquestes situacions, al dia a dia, no hi ha hagut un funcionament sostingut en el temps”. Segons Sara González, no tenen un espai de debat on han parlat “serenament” per pensar que és el que haurien de fer com a Col·lectiu Ciutadella per fer front una situació de ciberassetjament. Tanmateix, en l’àmbit parlamentari, “l’any passat es va posar en marxa per aprovar el Protocol d’Igualtat i també té un protocol contra l’assetjament propi [...]. Em consta que s’està treballant per poder adaptar el protocol contra l’assetjament a també incloure el ciberassetjament”.

Per tant, és una associació que està preparant per a un futur ser operativa en aquest sentit. Ara per ara, només han participat en **la taula rodona del Parlament de Catalunya**. Un acte que com s’ha explicat en l’apartat del Grup de Periodistes Ramon Barnils, segons Sara González, va ser molt rellevant i eficaç. Empreses, institucions i persones individuals es van posar en contacte per veure com podien incloure la problemàtica en els seus Protocols d’Igualtat o quines mesures podien elaborar per fer-li front.

5.5. Associació de Dones Periodistes de Catalunya

5.5.1. Tipus d’entitat

L’Associació de Dones Periodistes l’any 1992 va ser la primera associació de tot l’estat espanyol que agrupava a dones treballadores de diferents mitjans de comunicació per la millora de la situació professional de les periodistes en l’àmbit català.

Tipus d’entitat: organització social i entitat privada.

5.5.2. Projectes (definició, funció i tipologia)

A) Taula rodona Parlament “Ciberassetjament a dones periodistes: una forma de violència sexual” – Marta Corcoy

L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya va participar en el passat acte del Parlament amb la veu de la seva presidenta Marta Corcoy Rius. A més a més, van signar el manifest conjuntament amb les altres associacions i entitats presents per denunciar i prevenir les agressions masclistes en línia, però també per recordar i treballar en l'acompanyament de la víctima.

Des de l'associació culpabilitzen al patriarcat de ser el responsable d'aquest tipus de violències i demanen obrir la mirada i fer campanyes destinades als agressors i no a les víctimes.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per posar sobre la taula aquesta problemàtica i assenyalar al patriarcat de ser el responsable, fer una crida per fer campanyes que culpabilitzin als agressors i no fer-les a les víctimes. A part, de la recordança dels mecanismes als quals es poden acudir quan es pateix aquest tipus de violència masclista.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d'una activitat per donar presència al ciberassetjament a la dona periodista.

B) Manifest “Prou pressions i agressions als professionals de la informació!”

Manifest firmat el 2017 al Col·legi de Periodistes per exigir llibertat i respecte davant les agressions que pateixen durant l'exercici de la seva professió de totes les professionals de comunicació.

Funció del projecte: es pot definir de denúncia per exigir la llibertat d'expressió i el respecte als periodistes.

Tipus d'activitat: parlem d'una activitat que proporciona material didàctic, però sobretot es tracta d'una activitat per donar presència a la violència exercida contra els professionals de la comunicació.

C) Criteris sobre el Tractament de les Violències Masclistes als Mitjans de Comunicació

Es tracta d'una guia publicada el febrer del 2023, en la qual van participar diverses entitats com el Col·legi de Periodistes de Catalunya, el Consell de la Informació de Catalunya, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, l'Àrea d'Igualtat i Sostenibilitat Social de la Diputació de Barcelona, entre d'altres.

Es tracten de 17 punts que expliquen com s'haurien de tractar les violències masclistes, entre elles el ciberassetjament, en els mitjans de comunicació. Entre aquests punts destaquen el 16, "generar sensibilització social sobre la importància i gravetat d'aquest tipus de violència, per tal d'erradicar conductes violentes" o el 17, "desmentir el mite de les denúncies falses, amb dades contrastades i evidències científiques".

A més a més, en la mateixa guia hi ha un apartat amb el marc legislatiu vigent i de referència en l'àmbit català, estatal i internacional. Com la Llei catalana 5/2008, que vetlla pel dret de les dones a erradicar la violència masclista. En l'àmbit estatal la Llei Orgànica 1/2004, de "Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género", o en l'àmbit internacional la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2023).

Funció del projecte: criteris per una informació veraç i amb una millora del tractament de les violències masclistes perquè si s'informa de manera correcta, es poden evitar atacs masclistes.

Tipus d'activitat: material didàctic.

5.5.3. Valoració del personal responsable

Marta Corcoy Rius ha sigut l'entrevistada en nom de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya per valorar i explicar els projectes que han portat a terme. En conseqüència, aquest apartat tot són afirmacions d'acord amb l'entrevista conversacional que s'han portat a terme per l'elaboració de la recerca.

Segons l'entrevistada, l'Associació de Dones Periodistes no exerceix una atenció directa a situacions i problemàtiques com és la violència masclista. “Som una associació de sensibilització i de formació cap a les periodistes”. És una tasca que no entra en els seus objectius i que, per tant, no elaboren mesures per fer-li front.

Però sí que han participat en algunes iniciatives com **la taula rodona del Parlament de Catalunya**. A diferència de les altres entrevistes, Marta Corcoy té una visió totalment diferent de les responsables de les entitats. Per a ella, “aquests actes no passen del paper mullat”. Sí que va ser un acte rellevant perquè per primera vegada al Parlament de Catalunya es manifestava “i, per tant, tenia tot el valor, [...] amb diferents pols polítics (el Parlament) es va posicionar en aquest tema, i ho vam considerar molt rellevant. Tots els colors polítics van sumar. Això és important”. Malgrat això, Marta Corcoy pensa que a partir de la seva celebració no ha sortit cap “iniciativa aplicable a la realitat, a la societat per informar”. Segons la seva impressió, l'acte va quedar com una anècdota d'aquell dia “i des d'allà no ha passat res més, com passa sempre amb les declaracions polítiques”. Tot i que, les declaracions polítiques són rellevants i necessàries, “no van més enllà”. Segons l'entrevistada, la responsabilitat és de la societat i de les entitats, les quals han de vetllar perquè aquest tipus de celebracions no quedin en l'oblit i “no quedi en un paper mullat”.

Pel que fa al manifest **“Prou pressions i agressions als professionals de la informació!”**, tot i no ser una iniciativa concreta per combatre el ciberassetjament, és una manera més de fer denúncia i donar presència a les agressions que els periodistes pateixen durant el seu càrrec, i és una feina que, segons Marta Corcoy, s'ha de realitzar des de les entitats. Per ella, s'ha d’“insistir,

insistir, formar, formar i formar. [...] Aquest tema s'hauria de prendre més de debò”.

La guia de **“Criteris sobre el Tractament de les Violències Masclistes als Mitjans de Comunicació”** en la qual va participar l'Associació de Dones Periodistes, segons l'entrevistada, és molt rellevant tenir uns ítems perquè els mitjans de comunicació informin bé, “si hi ha una bona informació, es poden evitar de vegades moltes agressions i atacs masclistes”.

Per Marta Corcoy, és molt important l'actuació de les entitats, “totes aquestes mesures són bones, sumen. No són la iniciativa clau, és que la iniciativa clau i única no n'hi ha cap. Són moltes que han de fer taca d'oli i que hem d'anar sensibilitzant transversalment”. Però també, creu que els ajuntaments i les institucions “haurien de fer molt més i aquí, les institucions, estan massa enrocades en la burocràcia del seu dia a dia i no ho acaben de fer, no acaben d'arribar a la situació, [...] s'obliden”. L'acompanyament l'haurien de “liderar les institucions, [...] que tenen un senyor pressupost”.

A més, segons Marta Corcoy, fa falta formació, que és l'element clau. “Educació 100%, per les institucions, les escoles, a casa, a les universitats. [...] I a la Facultat de Comunicació, hi ha d'haver. Ensenyar en el cas del periodisme, com s'ha de redactar sense estereotips, tenir clar les eines que tenen els periodistes al seu abast”.

Una feina que és col·lectiva, “totes les dones ens hem de sumar i insistir que això s'ha d'acabar”.

6. Conclusions

Els objectius principals d'aquest treball era fer un mapatge de les activitats que s'estan duent a terme a Catalunya per evitar, acompanyar i posar remei a totes les situacions de ciberassetjament cap a la dona periodista. També conèixer les característiques i les funcions dels projectes, veure el perfil de les entitats responsables i avaluar la seva eficàcia i la seva suficiència davant l'augment de casos declarat per la UNESCO (un 73% de periodistes han patit ciberassetjament) a partir d'entrevistes a responsables de les entitats.

Amb els anys i l'avanç de les tecnologies, el periodisme s'ha anat adaptant als canvis. Però, és necessari recordar que els inicis de la professió no van ser fàcils i, encara menys, per les dones que volien exercir de comunicadores. Durant el segle XIX, la professió de periodista era majoritàriament d'homes i, en un inici, el periodisme estava en construcció i era considerat una activitat complementària a una professió principal.

Pel que fa al paper de la dona, tradicionalment ha anat lligat d'activitats domèstiques, la qual cosa les exclouia de possibilitats públiques i de treballs remunerats. A més, aquelles dones "privilegiades" que aconseguien exercir de comunicadores, per ser dones condicionava els temes als quals podien accedir. En aquella època no podien tractar temàtiques que s'han catalogat de "dures", continguts polítics, econòmics, entre d'altres. És a dir, treballaven temàtiques socials, de bellesa, de maternitat, etc. Cal tenir en compte que moltes d'elles van amagar-se durant anys darrere de noms d'home per poder publicar informacions o, fins i tot, van dirigir mitjans de comunicació a l'ombra dels seus marits.

Amb els anys, a partir de models britànics i francesos, la dona comunicadora es va començar a alliberar i van agafar presència en revistes i diaris feministes per reivindicar els seus drets. Una història que ha reprimat a les dones de l'esfera pública o les que han tocat temàtiques "dures" durant la seva professió.

Tanmateix, en l'actualitat les dones periodistes també pateixen represàlies d'una estructura patriarcal que, tot i que s'ha anat transformant, en alguns casos continua lligada als avantpassats per fer callar a les dones i censurar-les. Amb aquest treball s'han mostrat diversos estudis que afirmen uns patrons de

desigualtat notables en les redaccions de mitjans de comunicació on les dones han patit o pateixen una infrarepresentació, dificultats per exercir una carrera professional i salaris inferiors.

Amb l'augment de les xarxes socials i la seva expansió en tots els àmbits de la quotidianitat, les plataformes digitals s'han convertit en una eina més per moltes professions, en aquest cas el periodisme. Són altaveus que faciliten la difusió i l'accessibilitat perquè la gent visualitzi els continguts. Però, són eines que també propaguen la cultura dels estereotips i el masclisme. Els estereotips necessiten un mitjà per estar presents en la societat, un mitjà que, tradicionalment, ha sigut els grups socials, les escoles, les famílies o les institucions. Ara, les xarxes socials són una gran promotora d'aquests. Aquesta problemàtica ha creat assetjaments en línia, és a dir, ciberassetjaments.

Amb la investigació s'ha fet un mapatge de quines són les mesures que s'han pres per frenar aquesta situació en l'àmbit català. A partir de l'anàlisi de cinc entitats de renom a Catalunya, s'han analitzat els diferents projectes que han elaborat en aquest sentit. La principal conclusió general que s'extreu és la mancança de mesures actives de prevenció i d'acompanyament. La majoria d'iniciatives s'han classificat com mesures per denunciar i donar veu a la problemàtica, així com donar-li visibilitat perquè des de les institucions elaborin protocols i mesures per frenar l'augment. Es podrien considerar com un punt inicial, ja que es centren més en la sensibilització de l'opinió pública que en l'acompanyament/recolzament de les dones periodistes en la seva pràctica professional.

S'han analitzat cinc entitats, totes elles classificades com organitzacions professionals i algunes de caràcter públic i privat. D'entitats públiques hi ha només una, tres són privades i en una no s'ha pogut especificar, ja que no s'ha pogut extreure aquesta informació.

Per una banda, les úniques entitats que tenen alguna mesura que s'ha pogut classificar de manera directa dins del grup de prevenció o acompanyament són el Col·legi de Periodistes de Catalunya i el Grup de Periodistes Ramon Barnils. Des del Col·legi ho han fet amb dos cursos que són de prevenció, un per formar per l'atenció a les víctimes de violència masclista i, l'altre, per formar en matèria

d'eines i recursos per la detecció de situacions de violència masclista. A més, el Punt Lila que han presentat el març del 2023 és una clara mesura de prevenció i acompanyament que inclou tots els serveis, jurídic, psicològic i informacional. Pel que fa al Grup de Periodistes Ramon Barnils, s'ha pogut classificar el curs en el qual estan treballant per projectar en un futur per detectar si pateixes o has patit una situació de violència masclista, i el Mapa de Censura que quantifica les situacions de violència, així com les de ciberassetjament, ja que en l'àmbit català no hi cap mesurador d'aquesta problemàtica.

D'altra banda, la resta d'iniciatives s'engloben dins del grup de mesures per donar visibilitat i presència en l'actualitat al ciberassetjament, no per això menys vàlids. Un dels projectes dins d'aquesta catalogació i promotor d'aquesta investigació, la taula rodona per parlar del ciberassetjament a la dona periodista que es va celebrar al Parlament de Catalunya és la iniciativa per excel·lència que ha desenvolupat una gran eficàcia per posar el ciberassetjament en l'agenda informativa informativa i despertar la preocupació d'entitats i empreses. Totes les entrevistades han estat d'acord en aquest aspecte, menys Marta Corcoy (Associació de Dones Periodistes) que ha posat en dubte que hagi servit per incentivar alguna cosa més que una celebració de caràcter polític. Segons Sara González, persona responsable del Grup de Periodistes Ramon Barnils i del Col·lectiu Ciutadella i, també, persona entrevistada, a partir de la iniciativa, empreses i mitjans de comunicació, com *El Periódico*, es van posar en contacte amb les impulsores de l'acte per veure quines mesures podien adoptar o com podien incloure de manera adient el ciberassetjament dins dels seus Plans d'Igualtat. A més, persones i estudiants s'han interessat per investigar i saber-ne més sobre la temàtica.

Les principals dificultats sobre el ciberassetjament que s'han detectat a partir del marc teòric i de les entrevistes és l'escassetat de mesures i protocols per part de les institucions i les empreses de comunicació, però també l'anonimat. Les xarxes socials fan que sigui molt accessible parlar amb una persona desconeguda, fins i tot, agredir-la. Poder ser anònim fa sentir segurs a les persones assetjadores, i dificulta poder denunciar. A més, les plataformes no són considerades com un espai públic com és el carrer, és com si estar darrere una pantalla fa que sigui vàlid tota classe de comportaments amb altres persones.

Aquestes dificultats que s'interposen en el camí de les dones assetjades en línia fan que molts cops s'autocensurin o desapareguin de l'esfera pública, com ha sigut el cas de moltes periodistes reconegudes com la Cristina Puig. D'altres han optat per continuar endavant com la Sara González. Dos camins igual de vàlids, ja que és una situació en la qual et pots sentir molt sola per l'escassetat de protocols per actuar en aquestes situacions.

Per últim, aquest Treball Final de Grau vol ser un altaveu també per promoure l'elaboració de més activitats que impliquin una actuació directa amb la problemàtica. Es conclou que les mesures vigents a Catalunya per part de les entitats són escasses davant de xifres tan elevades, com el 73% de les dones periodistes que han patit al llarg de la seva trajectòria professional violència masclista en línia.

7. Bibliografia

- Asociación para el Progreso de las Comunicaciones. (2011). Voces desde espacios digitales: violencia contra las mujeres relacionada con la tecnología. APC.
https://genderit.org/sites/default/files/apcwnsp_mdg3issuepaper_2011_web_es_pdf_0.pdf
- Bou, M. (2023, 23 enero). Ciberassetjament a dones periodistes: "Quan toques el moll de l'os, el poder reacciona" CCMA.
<https://www.ccma.cat/catradio/catalunya-migdia/ciberassetjament-a-dones-periodistes-quan-toques-el-moll-de-los-el-poder-reacciona/noticia/3207613/>
- Cassà, E. (2022, 19 septiembre). *La primera directora d'un diari en català - Anna Murià a Report.cat*. https://www.report.cat/anna-muria-primera-directora-diari-catala/?utm_source=mailchimp&utm_medium=email&utm_campaign=newsletter_140423
- Col·legi de Periodistes de Catalunya. (2023). *Criteris sobre el Tractament de les Violències Masclistes als Mitjans de Comunicació* [Conjunto de datos]. https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/mitjans-comunicacio/guia-periodistes-violencies-masclistesl-cpc-v2-2.pdf
- Consumoteca. (2023). Asociaciones profesionales. *Consumoteca*. <https://www.consumoteca.com/familia-y-consumo/asociaciones-profesionales/>
- Costa, B. F. (2022). «La violencia es parte del oficio»: Espiral de silencio en el periodismo portugués. *ResearchGate*.
- De Frutos García, R. A., & Jorge Alonso, A. (2018). *Vista de Informar frente a la doble vulnerabilidad: Seguridad de mujeres periodistas en México, Colombia y Honduras (2012-2018)*.
- De-Miguel, R. (2017, 11 junio). *Mujeres periodistas en España: análisis de las características sociodemográficas y de la brecha de género*. <https://revista.profesionaldelainformacion.com/index.php/EPI/article/view/58736>

- De-Miguel, R., Hanitzsch, T., Parratt, S., & Berganza, R. (2016). *Vista de Mujeres periodistas en España: análisis de las características sociodemográficas y de la brecha de género*.
- ElPeriódico. (2018, 5 junio). Nace el Col·lectiu Ciutadella para impulsar el buen periodismo político y «dignificar el sector». *elperiodico*. <https://www.elperiodico.com/es/politica/20180605/nace-col-lectiu-ciutadella-impulsar-6857642>
- Faedo, N.I., Ginesta, X., & Corrius, M. (2022) ¿Evolución o involución? Análisis de los roles de las mujeres periodistas deportivas en la producción informativa de Mundo Deportivo y Marca. RAE-IC, Revista de la Asociación Española de Investigación de la Comunicación, 9 (18), XX-XX. <http://www.revistaieic.eu/index.php/raeic/article/view/425>
- Fayos, E. (2022, 28 diciembre). *Els discursos d'odi inciten les violències contra comunicadores feministes* - *directa.cat*. *directa.cat*. <https://directa.cat/els-discursos-dodi-inciten-les-violencies-contra-comunicadores-feministes/>
- Fernández Montaña, P., & Esteban Ramiro, B. (s. f.). #Violencias de género en redes sociales: Aproximación al fenómeno desde el discurso de la población joven castellano-manchega. *UCLM / Instituto de la Mujer*. https://institutomujer.castillalamancha.es/sites/institutomujer.castillalamancha.es/files/documentos/paginas/archivos/violencias_de_genero_en_redes_sociales._aproximacion_al_discurso_de_la_poblacion_joven_castellano-manchega.pdf
- Gbarnils. (2023). Manifest “Contra el ciberassetjament a les dones periodistes” *Grup de Periodistes Ramon Barnils*. <https://www.grupbarnils.cat/manifest-contra-el-ciberassetjament-a-les-dones-periodistes/>
- Gómez-Aguilar, M. (2009). “Análisis de la situación laboral/profesional en el periodismo desde una perspectiva de género”. Actas del I Congreso Internacional Latina de Comunicación Social, 2009. Universidad de La Laguna (Tenerife) / SLCS: <http://www.revistalatinacs.org/09/Sociedad/actas/109marisol.pdf>

- *JournalistsToo: El 73 % de las mujeres periodistas que participaron en la encuesta de la UNESCO/ICFJ experimentó violencia en línea en el curso de su trabajo.* (2023). UNESCO. <https://www.unesco.org/es/articles/journaliststoo-el-73-de-las-mujeres-periodistas-que-participaron-en-la-encuesta-de-la-unesco/icfj>
- Kassoba, L. (2022). *From Outrage to Opportunity: How to Include The Missing Perspectives of Women of All Colors in News Leadership and Coverage.* AKAS.
- LaCalle, C., Martín Jiménez, V., & Etura Hernández, D. (2023). *Vista de El antifeminismo de la ultraderecha española en Twitter en torno al 8M.* <https://revistaprismasocial.es/article/view/4837/5455>
- Lacalle, C., Martín, V., & Etura, D. (2023). *Vista de El antifeminismo de la ultraderecha española en Twitter en torno al 8M.*
- Malquín-Robles, Andrea & Gamir-Ríos, José (2023). Desinformación y sexismo digital. El feminismo y su agenda como objeto de engaño en español. ICONO 14, Revista de comunicación y tecnologías emergentes, 21(1). <https://icono14.net/files/articles/1963-ES/index.html>
- *Manifest «Contra el ciberassetjament a les dones periodistes» | Col·legi de Periodistes de Catalunya.* (s. f.). <https://www.periodistes.cat/actualitat/noticies/manifest-contra-el-ciberassetjament-les-dones-periodistes>
- *Manual de supervivència per a dones periodistes | Col·legi de Periodistes de Catalunya.* (s. f.). <https://www.periodistes.cat/capcalera/manual-de-supervivencia-dones-periodistes>
- Manzano Zambruno, L., & Paredes Otero, G. (2020). El periodismo de videojuegos desde una perspectiva feminista y de género. las periodistas especializadas ante el acoso y la discriminación en España dentro de las redes sociales. *Move.net*, CSO2016-78386-P.
- Mecanismos de protección frente a las agresiones a la libertad de expresión a periodistas en México, 2000-2022. http://scielo.senescyt.gob.ec/scielo.php?pid=S2477-92452023000100161&script=sci_arttext

- Olivé, E. R. (2023). Ciberassetjament a dones periodistes: ja n'hi ha prou. *Mèdia.cat - Observatori Crític dels Mitjans*. <https://www.media.cat/2023/01/24/ciberassetjament-a-dones-periodistes-ja-nhi-ha-prou/#>
- Pecharromán de la Cruz, C. (2022). *Vista de Vol. 1 Núm.12 (2022): Miscelánea | Journal of Feminist, Gender and Women Studies*. <https://revistas.uam.es/revIUEM/issue/view/1134/754>
- Quico. (2019). 25N/ Contra el ciberassetjament i per la ratificació del C190 de la OIT. *SPC Sindicat de Periodistes de Catalunya - Sindicat de Professionals de la Comunicació*. <https://sindicatperiodistes.cat/25n-contra-el-ciberassetjament-i-per-la-ratificacio-del-c190-de-la-oit/>
- Quico. (2022). La informació esportiva, terreny hostil per a les dones periodistes. *SPC Sindicat de Periodistes de Catalunya - Sindicat de Professionals de la Comunicació*. <https://sindicatperiodistes.cat/la-informacio-esportiva-terreny-hostil-dones-periodistes/>
- Quico. (2023). La precarietat laboral castiga sobretot les dones periodistes. *SPC Sindicat de Periodistes de Catalunya - Sindicat de Professionals de la Comunicació*. <https://sindicatperiodistes.cat/la-precarietat-laboral-castiga-sobretot-les-dones-periodistes/>
- R de-Miguel-Pascual, S Parratt-Fernández, R Berganza (2019): “Las percepciones de las mujeres periodistas sobre su trabajo. La variable género en la cultura profesional”. *Revista Latina de Comunicación Social*, 74, pp. 1818 a 1833. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8241607>
- Ramón Vegas, X., Gómez Colell, E., Figueras Maz, M., & Medina Bravo, P. (2020). Las mujeres como outsiders en el periodismo deportivo: percepción de las estudiantes y personas expertas. *Estudios sobre el mensaje periodístico*, 26 (3), 1183 -1194. <https://doi.org/10.5209/esmp.64526>
- Representaciones sociales y violencia de genero. *Social Representations and Gender Violence* <http://latam.redilat.org/index.php/lt/article/view/323>

- Sindicat de Periodistes de Catalunya. (2022). Radiografia dels mitjans de comunicació a Catalunya. SPC. https://sindicatperiodistes.cat/wp-content/uploads/2023/02/Radiografia_mitjans_Informe_finalOK.pdf
- Sosa, A., Galarza, E., & Castro-Martinez, A. (2019). Acción colectiva ciberactivista de “Las periodistas paramos” para la huelga feminista del 8M en España. *Comunicación y Sociedad*. <https://www.scielo.org.mx/pdf/comso/v16/0188-252X-comso-16-e7287.pdf>
- *The world for womens and girls. Annual Report 2019–2020*. (2021, 19 octubre). UN Women – Headquarters. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/06/annual-report-2019-2020>
- Tikas, M. (2021, 15 noviembre). Las periodistas deportivas decimos «basta». *sport*. <https://www.sport.es/es/noticias/comunicacion/periodistas-deportivas-decimos-basta-12850144>
- *Título I. De los derechos y deberes fundamentales - Constitución Española*. <https://app.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=20&tipo=2>

8. Annexos

Annex 01: Entrevista Magda Gregori Borrell – Col·legi de Periodistes de Catalunya

L'acte al Parlament, quina eficàcia o com creus que pot servir fer actes com aquest, ja no només el del Parlament, sinó posar veu a aquesta problemàtica.

Jo crec que està bé visibilitzar-lo, que hi ha un problema. L'acte al Parlament va ser important en aquest sentit, perquè allà hi havia molts col·lectius professionals i moltes professionals exposant públicament un problema que patim i que a més a més moltes vegades és molt personal i està en silenci. I, per tant, visibilitzar-ho fa que comparteixis aquest problema i que el facis visible, real, i en conseqüència tothom prengui consciència que aquesta és la realitat que pateixen moltes dones periodistes. Com a resultat, aquesta part de visibilització i denúncia pública és imprescindible, i ha de ser. Però alhora ha de servir perquè tothom tingui clar quins són els camins a seguir en el cas que es produeixi un ciberassetjament. És a dir, que això és denunciable, que això s'ha de fiscalitzar i que s'ha d'acabar amb aquest tipus d'assetjament perquè és una violència.

Heu fet alguns cursos i tallers sobre eines per donar a les dones de prevenció, o un cop t'hi trobes, què pots fer, etc. Com de necessaris són aquests cursos?

El col·legi fa dos tipus: hi ha aquests tipus de formació i després hi ha un altre que també és molt important, que és fer formació per a càrrecs d'intermediaris i directius d'empreses perquè tinguin clars quines són les eines. És a dir, com s'ha d'actuar davant d'un cas de violència o com evitar-ho dins o dins de les empreses. És a dir, tu has de tenir molt clar quins són els criteris que tu has de seguir en l'àmbit empresarial perquè no es produeix això dins de casa teva. Jo crec que les dues formacions són rellevants.

No totes les empreses, sobretot perquè en aquest país hi ha mitjans molt grans i que, per tant, tenen els seus propis mecanismes per evitar aquests tipus de casos, però hi ha molts mitjans petits, amb dimensions molt més petites, que potser no tenen un informe de tractament de com han d'estar, com s'ha d'acabar amb la violència, la bretxa, etcètera. En conseqüència, has de tenir igualment les eines necessàries per a tu poder-li donar resposta, encara que siguin mitjans de dimensió molt petita. Llavors, l'eficàcia d'aquests cursos és molt bo. I és responsabilitat del col·legi oferir això.

El Punt Lila, es podria instaurar a les empreses?

Jo no crec que les empreses puguin aplicar un Punt Lila d'aquestes maneres, el Col·legi professional sí, però sí que les empreses han de tenir els seus mecanismes. És a dir, les empreses han de tenir els seus mecanismes també per evitar això o perquè les persones en què es trobin puguin internament denunciar-ho i, per tant, combatre el problema. És evident que les empreses han de tenir els seus propis esquemes sobre violències masclistes. Tu has de tenir una guia com a col·legi i l'empresa ha de poder també tenir una guia i tenir clar quins són, com poder actuar.

A l'acte es parlava també del silenci col·lectiu que hi ha en aquest aspecte. Llavors, què creus que s'hauria de fer per combatre aquest silenci?

El qui decideix abandonar les xarxes per no patir-ho, la persona que s'hi troba i que el que fa és intentar ignorar-ho. És a dir, que ho ignoris no vol dir que no t'afecti, que això és molt important, és a dir, que tu intentis ignorar aquella realitat perquè t'estan assetjant en les xarxes, no vol dir que això no t'afecti nivell personal i psicològic i signifiqui una càrrega molt bèstia emocionalment per controlar tot això i per driblar amb aquesta situació. I després, és a dir, sí que és veritat que a vegades en com a col·lectiu, quan una periodista rep un silenciament, som capaços de respondre per ajudar-la, això és cert, però alhora hi ha molt silenci, perquè hi ha una gran ignorància que això és continu, hi ha persones que ho pateixen dia rere dia i que no sé si sempre som capaços de ser conscients que aquesta realitat persisteix, que no es dilueix i aquest és el silenci,

és a dir, el fet que hi hagi persones que estiguin patint contínuament amb un silenci personal molt gran.

Creus que, per exemple, el Col·legi té també gran eficàcia en aquelles dones que potser són freelance que no tenen el suport del mitjà, potser el que col·labora?

Sí, de fet, el Col·legi es pot recórrer a qualsevol persona, és a dir, estiguis en una empresa o siguis un freelance, per tant, jo crec que aquest és l'element important, que al final és una eina útil per a tots els col·legiats i col·legiades a l'hora de poder respondre a les necessitats que puguin tenir, i que pot ser un dia un problema o no sé què i un altre dia pot ser un cas de violència masclista, evidentment.

Què creus que es podria fer per ajudar o acompanyar de forma més eficaç a la víctima que està patint aquest tipus d'assetjament?

El tema que comentaves, és a dir, denunciar sempre és el cas més difícil, sovint, perquè vol dir que, a més a més que tu ho has patit, ho estàs fent públic, però n'aneu un altre. És a dir, allò que passava de ser un problema teu i que tu t'havies menjat amb el teu silenci, però que addicionalment t'afectava molt psicològicament i emocionalment. Amb el Punt Lila introduïm acompanyament jurídic i psicològic. I que ara sigui un tema que es posa damunt la taula, es parli, i hi hagi alguns mecanismes com aquest per fer-li front és un pas.

És a dir, final és una mesura dissuasiva, ho espero que ho sigui, perquè voldrà dir que altres persones s'atreviran a fer el mateix, perquè poden arribar a fer una denúncia.

Ara, hi ha aquestes dues tessitures, perquè al final la víctima pateix doblement, pateix en silenci i pateix perquè està públic allò i, per tant, sap que moltes altres persones coneixen el seu cas, que moltes altres persones no poden opinar, no? I això passa quan es qüestionen denúncies, no? Es qüestionen si aquella denúncia és falsa o no, llavors això passa. Per tant, tu estàs iniciant un altre procés públicament ara i que t'afectarà com a persona, no? En conseqüència, és evident que el pas ha de ser de denunciar-ho, però en aquest moment també hi ha d'haver acompanyament, i per això és al col·legi. Vam fer l'acord amb el

col·legi de psicòlegs perquè tu mai et sentis sol en aquest procés. És a dir, més enllà de les noies juristes que t'ajudaran a fer que això sigui el més ràpid possible i que, per tant, pateixis el menys dolor possible, això no vol dir que no necessitis un acompanyament psicològic sovint. Permet fer aquest procés més portador i, aquí, jo crec que tenim un paper molt important, la resta de persones, de dones periodistes.

Annex 02: Entrevista Núria Segura Insa – Sindicat de Periodistes de Catalunya

Introducció del tema:

El problema clau del ciberassetjament, és que, a banda que, òbviament, les dones tampoc poden exercir el seu dret de treballar lliurement; teòricament vivim en una democràcia en la qual el poder resideix el poble, per la qual cosa el poble ha d'estar ben informat. Crec que és el 20 de la Constitució, que parla de la llibertat d'expressió, però també el dret de rebre una informació veraç.

El ciberassetjament, molt més enllà, òbviament, de tot el tema de la desigualtat de gènere, i també que la dona no pot exercir el seu dret laboral, o té més complicacions, clar, això fa que també moltes dones periodistes potser s'acaben aplicant l'autocensura, per la por que pugui tenir repercussió a les xarxes, per la por que pugui tenir, per les crítiques que pugui tenir, els atacs que pugui tenir, etc. I això al final també acaba repercutint als ciutadans, perquè llavors, si hi ha una autocensura per a aquesta por, per a aquest ciberassetjament, òbviament el ciutadà no estarà ben informat.

Jo crec que és molt important destacar això, que sobretot també té aquesta repercussió a un dret ciutadà, el dret del ciutadà, que és un dret fonamental, que és el dret de rebre aquesta informació veraç, que a més és primordial en una democràcia.

La majoria de les mesures que feu des del Sindicat són actes o manifestos de denúncia per reclamar més mesures. Llavors estem parlant que en aquest sentit hi ha una escassetat de mesures?

Sí, com el gran acte que es va presentar al Parlament. Després nosaltres formem part de la FIP, que és la Federació Internacional de Periodistes, que també està denunciant això. Aquest any sí que és veritat que davant del creixement del ciberassetjament també vam enfocar el 8 de març amb aquesta perspectiva.

Ara bé, des del sindicat, com ho treballem en el dia a dia? Estem en moltes empreses de comunicació dins dels comitès laborals. Teòricament, la legislació espanyola, no només en l'àmbit periodístic, sinó en tots els àmbits, totes aquelles empreses que tinguin més de 50 treballadors han de tenir plans d'igualtat. Aquests plans d'igualtat és per protegir les dones dins de l'empresa, que no hi hagi discriminacions, etcètera. Des del sindicat, volem que, òbviament, arran del ciberassetjament i arran de la importància que tenen els mitjans de comunicació dins de la societat, aquests plans d'igualtat s'implementin a totes les empreses, més enllà si tenen més o menys de 50 treballadors, i que, sobretot, dotin d'eines i protocols per protegir les dones que són víctimes del ciberassetjament. Vull dir que, realment, si una dona pateix un atac de ciberassetjament, des de la mateixa empresa, facin la denúncia, la defensin judicialment. Jo crec que és com, dins del nostre àmbit, és la gran aportació. Que a través d'aquests plans, es garanteixi que la dona pugui exercir lliurement com a periodista perquè les empreses les protegeixen.

Llavors, ho heu començat a fer ja, no?

Sí, exacte. No tinc la dada de quants, però hi ha molt pocs mitjans que ho hagin fet. Aquesta legislació és relativament nova, i només estan obligades les empreses de més de 50 treballadors, i de moment s'estan negociant els plans d'igualtat, que és una cosa que està com en procés. Però també la llei insta que aquests plans d'igualtat es facin amb acords amb els comitès d'empresa. Precisament el diari El País, l'últim moment, el dia abans que s'hagués d'aprovar el pla d'igualtat del país, el comitè es va desdir. No estava d'acord amb el pla d'igualtat.

Què creus que haurien de garantir les empreses?

Jo crec que al final el que s'ha de garantir cent per cent és que les empreses protegeixin les treballadores, perquè si no, realment això el que pot acabar fent és que si tu et sents desemparat, que ja no treguis aquest tipus d'informacions, les més crítiques, etcètera.

Clar, aquí hi ha també un problema molt important que és que les treballadores *freelance*, que normalment no tenen el suport d'aquests mitjans. Nosaltres l'ideal o el que defensem és que s'ha de defensar a totes per igual.

Llavors, des del sindicat, com a mesura, és com la crida a què s'implementin més mesures, que les empreses també facin més accions en aquest sentit i que implementin els plans d'igualtat, m'equivoco?

Sí, nosaltres, quan hi ha un comitè d'empresa, hi ha diferents sindicats, hi ha el sindicat de periodistes de Catalunya, també hi ha la UGT, hi ha comissions... El nostre és l'únic que és específic de periodistes. I sobretot que en aquests plans d'igualtat incideixin en el fet que s'han d'implementar aquestes mesures de protecció cap a la dona periodista.

Creus que des del sindicat podríeu fer alguna cosa més en aquest sentit?

Nosaltres no donem assistència jurídica, per exemple. L'únic que se m'acudiria com a sindicat és denunciar, denunciar, denunciar, denunciar, posar-ho a la palestra.

El que es vol o es persegueix és buscar polítiques públiques. Inserir l'agenda, posar-ho a l'agenda, forçar que es facin mesures, que es facin mesures en defensa de les dones periodistes, en contra de l'assetjament. També crec que l'altra mesura és incidir amb la importància, els drets de la informació, que no és només un dret de les dones sinó dels ciutadans. I, dins de la nostra estructura, al final la nostra clau és dins de les empreses,

Clar, potser una assistència jurídica davant d'això, però nosaltres, clar, l'assistència jurídica que donem sempre és en matèria laboral. Et diria que, potser, ampliar aquesta assistència, no enfocar-se només al laboral.

A més, a la dona periodista se li qüestiona per ser dona i no pel seu contingut, o sigui, no la professionalitat de la persona, sinó la persona. I llavors jo crec que aquí, clar, també hi ha d'haver aquesta protecció, no? Sobretot defensar la feina que estan fent les periodistes dins de les redaccions. Òbviament, defensar-la jurídicament, quan hi ha un atac de ciberassetjament, però també que des de les empreses periodístiques es defensi la labor que fan les seves treballadores.

El ciberassetjament és una problemàtica recent amb el creixement de l'ús de les xarxes socials?

Vam fer un fòrum, ja fa dos anys o així, que se centrava molt en les dones periodistes esportives, perquè és veritat que ara, és com una xacra que s'ha escampat a tots els àmbits, però va començar molt amb el periodisme esportiu. Sobretot perquè, és un món molt masculinitzat. I sobretot passa en seccions considerades dures, com pot ser economia, política, i també si hi ha temes socials molt espinosos. I el problema és que quan una dona treu una exclusiva, sobretot una crítica, política, econòmica, social, al final es va per ella, no es valora més, sinó que es va contra ella.

En general, ha incidit o ha servit, posar-li cara i ulls a aquesta problemàtica amb els actes que heu portat a terme?

A veure, jo crec que s'hi ha servit. O sigui, s'ha posat un tema sobre la taula del qual no es parlava. Me'n recordo, fa deu anys, en un blog que tenia el "20 minutos", ens hi han dit de tot desagradable. Vaig fer un tema d'immigració i em van dir que havien de venir els gihadistes a treure'm a l'estat espanyol. Bé, i el tercer post que vam fer era un blog col·lectiu, ens ho van dir que ens anéssim a fregar. Vull dir, jo crec que és una cosa que fa molt de temps que passa i que, per fi, ara s'ha posat sobre la taula, però, com tot, jo crec que és un inici i que calen fer moltes coses. I potser també calen fer polítiques

més efectives, també com per combatre el ciberassetjament. A dones periodistes hi ha dones en general, perquè les dones polítiques també ho pateixen. Al final, en el moment que la dona està en l'esfera pública, el ciberassetjament és massiu. I també els mitjans de comunicació, que això és responsabilitat dels mitjans de comunicació, que cobreixen informacions polítiques i com tracten quan la candidata és una dona. El partit polític *Podemos*, per exemple, molts cops s'ha qüestionat la Irene Montero no per les seves polítiques, sinó perquè era la dona de Pablo Iglesias. Hi ha mitjans que també incentiven això. En aquest cas cap a dones polítiques, no ho fan cap a les companyes. Però si estan fent això fora, tampoc et crea molta garantia que et puguin protegir en un moment donat. Per això nosaltres sí que fem molta labor de denúncia, però per nosaltres és molt important els plans d'igualtat i que garanteixin això perquè hi hagi aquest acompanyament jurídic perquè així obligues també les empreses. És com una obligació a les empreses acompanyar les dones en el ciberassetjament.

I sí, la denúncia posada sobre taules és molt rellevant. L'acte al Parlament va ser molt important. I més jo crec que l'acte al Parlament, una de les grans riqueses és que es van posar d'acord les tres entitats periodístiques. Va ser un acte molt global de molta força, de moltes entitats i que, això, a vegades costa. És un tema que hauríem d'abordar

tots junts, però que a vegades costa trobar tota aquesta unió entre diferents entitats i tal. Jo crec que aquesta és la gran riquesa, que al final sembla que anem una mica tots a una. No es pot despenjar ningú.

Annex 03: Entrevista Sara González Muñoz – Grup Ramon Barnils i Col·lectiu Ciutadella

Ambdues entitats van participar i firmar el manifest de l'acte que es va celebrar al Parlament de Catalunya sobre el ciberassetjament a la dona periodista. Com creus que és d'important fer aquest tipus d'actes, en aquest cas focalitzat a aquest tipus de violència en concret?

De vegades a la professió vivim amb molta velocitat i tan pendents de l'última hora que ens falta temps per processar què ens està passant i assumir i posar nom a situacions que cada vegada estan més esteses com és el cas del

ciberassetjament. Un tipus de violència que ha anat creixent en els últims anys, tal com recullen estudis com el de la UNESCO, i que hem acabat normalitzant, fins i tot, que passi. Llavors, com que això no és normal, és necessari posar-li nom i fer actes que suposin una presa de consciència col·lectiva del que està passant. Sobretot, perquè no és una situació que passi de manera puntual, sinó que afecta col·lectivament a les dones periodistes. I quant a què nosaltres som les que hem de vetllar pel dret a la informació i garantir el dret de la informació de la ciutadania, ja que el ciberassetjament el que busca precisament és dissuadir que es publiquin determinats temes i, per tant, busca lesionar el dret a la informació dels ciutadans.

L'acte ha servit d'incentiu per l'elaboració d'iniciatives a escala de les entitats (Col·lectiu Ciutadella i Grup Ramon Barnils) per frenar i fer front aquest tipus de violència?

La veritat és que, d'ençà que vam celebrar l'acte el 23 de gener, he rebut moltes peticions. I sí que és veritat que el sector s'ha començat a moure per veure de quines eines podem disposar tant en l'àmbit de prevenció com d'acompanyament. Una de les coses que sí que hem constatat que moltes companyes s'han trobat soles i, de fet, l'acte del Parlament també venia a ser una mena de xarxa perquè tothom que es trobi en aquesta situació tingui on recórrer, on refugiar-se d'una situació que potser molt dura psicològicament, professionalment i, fins i tot, en l'àmbit familiar, perquè això té afectacions personals. Des d'entitats del sector periodístic i institucionalment han contactat amb les persones que vam impulsar l'acte per veure en quin sentit es poden fer coses per poder afrontar la situació. També revisar els protocols contra l'assetjament que hi ha a institucions i empreses i, fins i tot, en el meu cas, el comitè d'empresa de El Periódico es va posar en contacte amb mi per veure com incorporar la visió del ciberassetjament. Les empreses estan obligades a tenir un protocol contra l'assetjament (que caldria revisar la baixa execució i aplicació), però ens passa que moltes vegades s'han quedat ja obsolets perquè no contemplin la variant del ciberassetjament.

I externament, és a dir, ha servit per fer una crida a empreses/mitjans de comunicació per implementar protocols?

Sí, per una banda, des del Col·legi de Periodistes, Grup Barnils, com del Sindicat de Periodistes ha començat a moure coses en el sentit que et deia. També des de l'Associació de Dones Periodistes era una qüestió que feia temps que tenien en debat, però fins al gener no es va fer com un acte en conjunt per prendre consciència. D'altra banda, com comentava abans, des d'algunes empreses hi ha hagut moviment. Tot i que jo no em veig amb legitimitat de dir que s'ha de fer i que no amb els protocols de les empreses, perquè crec que primer s'ha de treballar col·lectivament de sindicats, entitats, etc. I una vegada hi hagi un consens de què cal interpretar, interpel·lar a les empreses.

Grup Ciutadella:

El ciberassetjament i el ciberassetjament focalitzat a la dona periodista fa anys que s'està patint, però va en augment, cert? Quines mesures des del Grup Ciutadella teniu en aquest sentit? (Si és que cap – heu pensat elaborar-ne)?

El problema és que el col·lectiu es va crear fa pocs anys, no tenim com un funcionament de forma homogènia i continu, és a dir, s'ha anat activant de manera intermitent. Ara, se que fa un parell de mesos o tres, estan en procés d'activar la renovació de la Junta. No hi ha una rutina de treball, al Parlament tenim molta feina i sí que pot ser que hi hagi alguna situació que requereix que el col·lectiu s'activi, però fora d'aquestes situacions, al dia a dia, no hi ha hagut un funcionament sostingut en el temps. Per tant, no hi hagut un espai per poder parlar o de debat (segurament per falta de temps), no ens hem assegut a parlar serenament per plantejar que caldria fer davant aquesta situació. Sí que és veritat que en l'àmbit parlamentari, l'any passat es va posar en marxa per aprovar el Protocol d'Igualtat i té també un protocol contra l'assetjament propi i hi ha una tècnica especialista en aquesta qüestió. I em consta que s'està treballant per poder adaptar el protocol contra l'assetjament a també incloure el ciberassetjament.

Grup Ramon Barnils:

Des de quan fa que el grup va començar a valorar i a treballar aquest problema?

Fins a la situació que jo vaig patir. Sí que és veritat que el grup quan algun periodista es troba en una situació de ciberassetjament, sigui la que sigui, el col·lectiu debat i s'activa a fer comunicats de suport i condemna. Però parlar de ciberassetjament de forma profunda va ser a partir del meu cas, a banda que ells em van donar suport des del primer moment, i que estic molt agraïda perquè em vaig sentir molt acompanyada. Per altra part, jo vaig saber més que mai que altres companyes havien patit això i no s'havien sentit així de recolzades, llavors s'havia de moure el taulell perquè això no torni a passar, com a mínim que hi hagi un acompanyament. Llavors des del Grup Barnils, jo ho vaig exposar en una Junta, vaig explicar la idea que tenia de promoure un acte conjunt i aleshores va ser quan vam començar a parlar-ne, on va sorgir la idea d'activar un taller i de dedicar-hi un dels pòdcasts que es fan des de mèdia.cat.

Des del Grup de Periodistes Ramon Barnils vau dedicar un pòdcast al mitjà que teniu Mèdia.cat, també un reportatge, creus que és rellevant fer visible en els mitjans de comunicació aquesta forma de violència?

És fonamental perquè prenguem consciència que aquesta situació és un acte de violència, que l'estan patint moltes companyes dins de la nostra professió i la manera, també, d'identificar allò que t'està passant a tu, perquè moltes vegades ens costa posar noms a les situacions que patim, és que sigui visible. Al final, és allò que diem sempre. Tot allò que no es visualitza, que no es verbalitza, és com si no existís. Per tant, si els mitjans de comunicació donen rellevància al tema i posen el focus, també és una manera que surti de l'ostracisme i que es tingui en consideració. També, justament, per crear xarxa, per fer una mena de *me too* dins de la professió en aquest àmbit en concret.

Com d'efectiu podries valorar aquest pòdcast i reportatge?

Mira, t'hauré de dir que des que vam celebrar l'acte, no només m'han contactat des d'altres col·lectius de periodistes, des de grups parlamentaris i la institució parlamentària com a tal, sinó també estudiants com tu, que estan fent recerca

sobre aquesta qüestió. Per tant, jo crec que el primer que hauríem de celebrar és que s'hagi despertat un interès per poder definir, acotar i posar en relleu el problema, perquè no és fins que no es fa la diagnosi i la radiografia de què està passant, fins que no es fa això. És molt difícil, aleshores, veure quines solucions hi podem trobar, no només a l'hora d'acompanyar les persones afectades, sinó també a l'hora de prevenir, perquè el que interessa, sobretot, és prevenir. Que és veritat per anar a l'arrel del problema és molt complicat, perquè la base, al final, és educativa. És molt complicat. Però, com a mínim, sí, ser motor per posar-ho sobre la taula i perquè es tingui en consideració a l'hora d'abordar les diferents problemàtiques que, des de l'educació, s'han de treballar.

A més, des del Grup de Periodistes Ramon Barnils teniu un Mapa de la Censura per quantificar l'impacte i poder denunciar la censura i les agressions als periodistes, entre d'altres. També quantifica el ciberassetjament a la dona?

Ho porta la Gemma García, per quantificar l'impacte i poder denunciar la censura i les agressions dels periodistes, entre d'altres. A veure, el mapa de la censura quantifica denúncies de casos de diferent naturalesa, sobretot quan es lesiona el dret a la informació i a la llibertat d'expressió dels periodistes. Això pot anar des de, per exemple, agressions que s'hagin pogut produir de cossos policials a periodistes, a impediments a periodistes perquè puguin fer la seva feina, a assenyalaments que poden incloure també el ciberassetjament. Però sí que també inclou les qüestions de ciberassetjament.

Com d'eficaç és quantificar-ho? En què ha ajudat o que ha fomentat tenir aquest apartat per poder notificar denunciant des del Grup una situació que s'hagi patit o que es pateixi?

Jo crec que tot allò que es pugui quantificar ajuda a fer-nos una idea de quina és la magnitud del fenomen al qual hi hem de fer front. Sempre és difícil, perquè no tothom que pateix una situació així aixeca la veu i ho explica. I, a més, quan fa tants anys que s'han normalitzat els linxaments sistemàtics a les xarxes socials, perquè un dels problemes que tenim és que no es considera un espai públic i es banalitza o es minimitza els atacs que es produeixen allà.

La metàfora que vaig posar com a exemple a l'acte és que si nosaltres anem pel carrer i ens comencen a insultar o a atacar de forma sistemàtica i injustificada, ningú et dirà tapa't les orelles, tanca't els ulls i continua com si res mirant endavant. I, en canvi, a Twitter sí que ho fem, perquè quan et trobes desenes, centenars o milers de persones que t'estan cada dia atacant de forma injustificada i sistemàtica, a més a més anant directament al que és personal i no amb arguments professionals, perquè el que tendim a dir és d'acord, no t'humiliïs, Twitter és Twitter. S'intenta minimitzar i aleshores no es té prou en consideració. De totes maneres, sí, el fet de tenir una bústia d'alguna manera on poder notificar casos com aquest, jo crec que és útil, útil pel que et deia, perquè ha de poder quedar recollit, registrat, documentat, que això està passant. I el mapa de la censura del moment és l'eina que tenim sobre la taula. Cosa que potser es podria plantejar si valdria la pena, d'alguna manera, fer registres discernint la naturalesa de cada cas, que això sí que podria ser útil, també.

Rebeu moltes denúncies a través d'aquest portal?

Sí, rebem moltes denúncies a través d'aquest portal, però moltes vegades, la immensa majoria de vegades, no és que el periodista denunciï com a tal que ha patit aquesta situació al mapa de censura, de vegades també el mapa de la censura actua proactivament quan detecta casos que són evidents i flagrants.

Durant l'acte l'Elisenda Rovira va dir que esteu treballant en una formació pràctica per detectar si has patit o estàs patint ciberassetjament, heu posat en marxa el curs? (Si és que no, quan es posarà en marxa?)

Sí, s'ha posat en debat com abordar aquesta formació pràctica, em consta que s'ha contactat amb expertes, però encara no s'ha posat en marxa com a tal. Està estudiant el millor disseny i jo ja no sé si això ens n'anirem ja cap a la tardor, perquè estem al maig, pensa que clar, el calendari periodístic afecta molt també a totes les coses que fem les entitats de periodistes, i ara està molt marcat per les eleccions, després de les eleccions vindran la Constitució dels Ajuntaments i després vindran l'estiu. Per tant, jo crec que ens n'aniríem ja cap a la tardor, però sí que a les últimes reunions de Junta de les expertes a les quals s'ha anat contactant per veure quina és la millor manera de fer aquesta formació pràctica.

Totes les iniciatives són de “prevenció”, és a dir, són una manera de denúncia, d’una crida a què hi hagi un canvi, si més no, d’informació i formació per detectar si es pateix aquest tipus de violència. Hi ha alguna mesura o teniu pensat elaborar alguna que sigui d’acompanyament a la víctima?

El tema de l’acompanyament, jo crec que és una de les dimensions que s’ha d’abordar en aquesta formació pràctica, que està estudiant el Grup Barnils. En tot cas, pel que fa a l’acompanyament, com a entitats de periodistes, no hi ha, per exemple, psicòlogues, hi ha el suport de les entitats personalment i professional, però si t’estàs referint a un tractament més de tipus psicològic, que de vegades hi ha persones afectades que això ho necessiten, no, de moment no estem en aquest àmbit.

Ambdues entitats:

Creus que com a entitats hauríeu d’implementar o millorar en algun aspecte per fer front al ciberassetjament a les dones periodistes?

Totalment. Estem una mica en això, no? Al final, potser sí que arribem una mica tard, però ja et dic que jo, en el meu cas, m’he sentit molt acompanyada amb la situació en què jo em vaig trobar, però sé que a altres companyes no ha estat així, no? I crec que a l’acte es va fer molt evident amb la Gemma Guerrero per una banda i amb la Cristina Puig per l’altra. Fins i tot jo mateixa, no?

Quan ho vaig viure jo i vaig pensar en situacions en què s’havia trobat la Cristina Puig i que tota la professió coneixia, no? S’havia normalitzat que cada dissabte a la nit, quan ella feia el programa, Twitter s’omplia de centenars, fins i tot de vegades de milers de crítiques absolutament insultants, que el que anaven era com a destruir la seva estabilitat. I s’havia normalitzat això i ningú li va preguntar a la Cristina necessites alguna cosa, quin suport necessites? I després, jo parlant amb ella, vaig descobrir que realment ella s’ho havia passat francament malament i que havia necessitat ajuda emocional per poder tirar endavant, com ho han necessitat altres companyes que s’han trobat absolutament soles, no? No només en l’àmbit de quan toques informació política, com és el cas que ens

estem referint ara, sinó també informació esportiva. Les dones que es dediquen a l'àmbit esportiu s'han trobat molt, molt desemparades.

I, per tant, sí, és evident que com a entitats, perquè hem arribat tard, no hem tingut prou en consideració situacions que han viscut altres companyes, i ara l'important és ser conscient d'on venim i ser conscients que hem de fer.

Si ets periodista “freelance” ets més vulnerable de patir aquesta violència?

Bé, diguem-ne que totes les dones periodistes estem exposades a aquest tipus de violència, i si ets periodista freelance, òbviament que ets més vulnerable.

Ets més vulnerable en general, perquè al final no tens una estructura empresarial que pugui respondre a favor teu, no pots recórrer absolutament ningú que a tu mateixa, i a més a més, amb l'agreujant que tu no pots decidir que desapareixes del mapa, perquè desaparèixer del mapa implica que deixes de cobrar. Desaparèixer del mapa ho dic perquè davant d'una situació de pressió psicològica, trobar-te atrapada en una espiral en què centenars o milers de persones durant dies t'estan assetjant a les xarxes, ja que pot ser que tu psicològicament, molt legítimament, necessitis fer una passa enrere i reduir la teva exposició pública, perquè aquesta pressió acaba tenint un impacte en el teu estat d'ànim i acaba tenint també un impacte en la teva manera d'exercir.

En el meu cas, i t'explico com ho vaig afrontar jo, que no vol dir que sigui la manera encertada o no, perquè cadascuna necessita portar-ho de forma diferent, però jo sí que en el meu cas sí que tenia aquest malestar intern i aquesta pressió psicològica, però vaig decidir que justament perquè el que buscaven era que deixés de parlar, que deixés d'aparèixer a mitjans de comunicació o més enllà del diari on treballa, i per tant el que es buscava era silenciar-me, jo vaig decidir que no desapareixia d'enlloc, cosa que no vol dir que cada vegada que estava exposada en una tertúlia tingués una pressió afegida a sobre per què sabia que qualsevol cosa que digués, ni que parlés d'una truita de patates m'estarien dient de tot a les xarxes socials, però seria legítim també si jo hagués dit mira, necessito desaparèixer per poder recuperar la meua pau interna.

Si tu ets autònoma i la teua única font d'ingressos depèn d'aquestes col·laboracions que fas, òbviament tens menys força per decidir i et veus abocada a continuar perquè no pots escollir, i al final en tots els àmbits d'aquesta

professió la precarietat sempre va en detriment dels drets i de les cures de la nostra professió i de les dones periodistes.

Heu valorat elaborar algun protocol des de les entitats per la dona “freelance”?

No hem entrat encara en aquesta fase ni en aquest terreny, però hauríem de tenir en compte aquesta dimensió perquè d'alguna manera crec que entitats com el Col·legi, com el Sindicat, també el grup Barnils, haurien d'actuar com a paraigües de les periodistes que no tenen una empresa que respongui per elles i, fins i tot, tenint una empresa que respongui per elles, tu pots decidir que no vols que sigui la teva empresa la que respongui per tu, sinó que sigui el teu àmbit o el teu col·legi professional. Vull dir que sí que crec que s'ha d'obrir aquesta via que plantejes.

Denunciar no és fàcil, a més, el ciberassetjament té el component que molts dels agressors són anònims, per tant, agreuja aquesta dificultat? Què s'hauria de fer en aquest sentit? Des de les entitats creieu que s'hauria d'elaborar alguna mesura per ajudar a la víctima i acompanyar-la en aquest sentit?

Sí, molts agressors són anònims, exacte, per tant, agreugen aquesta dificultat. A veure, denunciar no és fàcil no només perquè molta gent s'empara en l'anonimat, sinó perquè en el cas del ciberassetjament a les dones periodistes normalment no són ciutadans que de forma espontània carreguen contra tu. És a dir, estem parlant, com deia l'advocada Laia Serra, d'uns senyors amb poder, de l'àmbit que sigui polític, d'un club esportiu, però són uns senyors que assenyalen i no s'embruten les mans perquè el que fan és tirar-te sobre la cavalleria de desenes centenars, milers d'usuaris, que alguns poden ser anònims, alguns poden ser vots, i d'altres poden ser gent que amb noms i cognoms a la qual han arrossegat. Què vull dir amb això? Que són campanyes absolutament orquestrades. Orquestrades de forma deliberada per intentar dissuadir que continuï publicant sobre aquell tema que tant els ha molestat. Aleshores, tu, quan interposaràs una denúncia, no tens la certesa que acabi arribant la investigació al responsable d'aquest assenyalament. Al final, jo, en el

meu cas, sempre dic que a mi no m'importa tant que "pringuin" els usuaris, jo vull que la responsabilitat la pagui aquestes persones que tenen poder i que han orquestrat això expressament per anar en contra meva o en contra de qualsevol altra companya. Diguem-ne que el ciberassetjament que afecta les dones periodistes, a diferència de l'assetjament que poden patir altres dones d'altres professions, que evidentment el ciberassetjament ens afecta absolutament a totes, tenen aquest component afegit, que hi ha una orquestració per part d'un grup que té poder, el que sigui polític, en aquest cas, o potser econòmic, potser empresarial, però tenen poder.

Moltes vegades, i això també és una de les dificultats per denunciar, no són amenaces explícites que amenacin a la teva integritat física o vital, no, no, saben molt bé on està la fina línia, perquè tu no puguis denunciar explícitament una piulada en concret, llavors el que fan és crear un clima, és a dir, un clima com d'asfíxia.

La diferència entre els homes i les dones en aquest sentit, és que als homes en general no se'ls hi diu que estan ocupant la feina que ocupen, perquè han fet no sé quants favors sexuals a no sé qui. Et fan sentir, busquen fer-te sentir indigne de la feina que estàs fent, com si estiguessis ocupant un estatus o un lloc que a tu no et correspon, que no et mereixes i que, per tant, ets inepte per fer la feina que estàs fent.

Busquen això. I utilitzen molt el component sexual per desacreditar-te i això és una diferència respecte als nostres companys homes.

Però el que deia, moltes vegades la dificultat per denunciar és que no pots dir que tinguis una piulada que és una amenaça explícita de mort o una amenaça explícita de violació.

No, no, és que el que fan és crear-te un clima de depressió brutal. I clar, tu no saps si a l'hora de denunciar la investigació policial tindrà en compte tot aquest clima que es crea i si tindrà la capacitat per arribar a la persona que ha donat l'ordre, a les persones que han donat l'ordre.

Jo crec que des de les entitats i associacions de periodistes el que s'hauria de fer sobretot és garantir també aquest assessorament legal i acompanyar qualsevol periodista que es vegi amb la necessitat de fer una consulta legal o fins i tot anar als Mossos. Crec que sí, que seria positiu.

Ja et dic que al final estem en una fase de: "D'acord, hem pres consciència del problema, a partir d'aquí què fem?".

I sí que és veritat que clar, del gener fins ara han passat uns quants mesos i que les passes que fem es van avançant molt lentament, sincerament. Però no és imputable que no hi hagi una voluntat, sinó que és imputable a com literalment anem totes les periodistes i tots els periodistes de cul.

Però l'important és que el problema no desaparegui del mapa, que el debat continuï endavant i que no el deixem morir.

Annex 04: Entrevista Marta Corcoy Rius – Associació de Dones Periodistes de Catalunya

Quines mesures des de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya preneu per fer front o prevenir el ciberassetjament a la dona periodista?

Nosaltres som una associació de dones periodistes, amb 30 anys d'existència, però no fem atenció directa. Per tant, som una associació de sensibilització i de formació cap a les periodistes. Llavors, mesures perquè això no passi, no ens correspon ni les hem pres perquè no forma part dels nostres objectius.

Però, què fem? Dirigit als periodistes i als mitjans, això sí. Ara fa poc, al mes de març, es va presentar una guia sobre criteris de com els mitjans de comunicació han de tractar el tema del ciberassetjament i les violències masclistes en general. Uns ítems perquè els mitjans informin bé, i ja que s'informa bé, si hi ha una bona informació, es poden evitar de vegades moltes agressions i atacs masclistes.

Què fem? Intentar que les xarxes no facin més soroll de l'imprescindible. Les xarxes socials són un greu problema. Llavors, sí que nosaltres no difonem mai cap contingut a la xarxa, cap informació que sigui d'odi o masclista "pur i dur" contra les noies o contra les dones.

A banda d'això, no fem res més, perquè és que no ens toca fer res més. No som una entitat d'atenció directa. Sí que col·laborem i formem part del Consell de Dones de l'Ajuntament de Barcelona i també de la permanent del Consell de Dones, i allà sí que donem la nostra opinió, allà s'informa del que està passant i

sí que nosaltres diem coses i proposem accions, però directament nosaltres no, perquè no ens toca, perquè no ens correspon.

Per exemple, l'acte que vau fer al Parlament de Catalunya sobre el ciberassetjament, és una forma de donar veu a aquesta problemàtica que està passant. Com creus que l'acte o altres iniciatives que siguin de denúncia i de donar veu poden ser eficaces?

Mira, jo l'acte aquell, et diré, jo hi vaig ser, vam firmar el manifest, evidentment, i tot, jo crec que aquests actes no passen del paper mullat. O sigui, per nosaltres aquell acte va ser important perquè el Parlament de Catalunya per primera vegada es manifestava en aquest moment. I, per tant, tenia tot el valor, ha marcat aquí que el Parlament de Catalunya amb diferents pols polítics es va posicionar en aquest tema, ho vam considerar molt rellevant. Vam demanar i les intervencions que es van fer van ser prou bé i tots els colors polítics van sumar. Això és important.

Ara, que d'aquí hagi sortit alguna iniciativa aplicable a la realitat, a la societat per informar, per sensibilitzar, jo crec que no n'ha sortit cap. La meva impressió és que allò va quedar en aquell moment i des d'allà no ha passat res més, com passa sempre amb les declaracions polítiques. No deixen de ser declaracions polítiques que són necessàries, però que no van més enllà. La societat i nosaltres com a entitat sí que tenim una responsabilitat, si nosaltres com a entitat d'unes periodistes no ens preocupem que això realment no quedi en un paper mullat.

De moment, no hem fet res. La veritat t'haig de dir que no hem fet res, perquè tenim altres coses i en aquest tema no hem avançat més. Allà hi ha una comissió, hi ha un grup de periodistes del Parlament que ho està portant, que intenten que els mitjans facin resolt a informacions en positiu, sensibilització, educació, educació i educació. És el que cal.

Totes aquestes mesures són bones, sumen. No són la iniciativa clau. És que la iniciativa clau i única no n'hi ha cap. Són moltes que han de fer taca d'oli i que hem d'anar sensibilitzant transversalment. Aquesta va ser una mesura.

El col·legi de periodistes és una altra mesura. Si em preguntessis si la guia dels criteris sobre el tractament de la violència dels mitjans està funcionant, jo ara

mateix et diria que escassament. Que no gaire. Per què? Perquè els mitjans són precaris, perquè no tenen temps, perquè no s'ho acaben de creure molts d'ells, perquè molts responsables de secció no s'ho acaben de creure, i per tant totes aquestes mesures acaben quedant en un calaix. Però malgrat que acaben quedant en un calaix, nosaltres ho seguirem fent, perquè entenem que hem d'anar per aquí.

Per tant, què creus que es podria fer, per molt que l'associació no ho porti a terme com has dit, però què es podria arribar a fer, per exemple, perquè els mitjans es prenguessin més de debò aquesta problemàtica i actuessin amb algun protocol a les seves redaccions?

El que és curiós és que tot això ja ho tenen. Els manuals d'estil dels grans mitjans, per exemple, la televisió, per exemple, la Corporació Catalana, Catalunya Ràdio, TV3, ja ho tenen. TVE Espanyola té una gran àrea d'igualtat on tot això ho té més que pautat, més que pautat i ben pautat. Per exemple, et diré que TVE Espanyola, que jo formo part d'una comissió, allà es fan coses en positiu on les informacions no surten malament, no surten estereotipades. Es vigila bastant. S'ha avançat molt i s'ha avançat molt en positiu.

Què s'hauria de fer més? Insistir, insistir, formació, formació, formació. A les facultats, a les universitats. Aquest tema s'hauria de prendre més de debò. Jo, per exemple, vaig anar a una classe amb la Cristina Pulido, a la UAB, a explicar això. Doncs allà ella va fer una classe dedicada només a això. Crec que hem d'anar per aquí. Crec que els professors de les universitats s'ho han prendre de debò. No vull dir que sigui una assignatura troncal, perquè no donaria per això, però sí que en redacció i en producció i tal, aquests temes hi han de ser.

I des del Col·legi de Periodistes i des de l'Associació de Dones Periodistes, hem de fer el que fem, anar insistint, anar fent pedagogia, anar dient, cuida'n el que s'ha de tractar bé. Que el tema estigui, que estigui en l'agenda comunicativa.

En aquesta problemàtica també s'agreuja pel fet que hi ha un anonimat molts cops i això fa encara més difícil. Llavors, creus que fa falta fer feina en aquest aspecte?

Sí, sí. Molta, molta, molta i molt important. Mira, en això volia destacar el que fan els ajuntaments, que jo crec que haurien de fer molt més i aquí les institucions són les que estan massa enrocades en la burocràcia del seu dia a dia i no acaben de fer, no acaben d'arribar a la situació, massa burocràcia i s'obliden de la situació. I per tant, les institucions aquí haurien de fer aquest acompanyament que tu dius que és imprescindible, l'han de liderar les institucions, que per sota tenen un senyor pressupost, l'han de liderar elles. I en aquest sentit, hi ha una iniciativa que jo crec que està bé, els punts lila que es posen en els municipis, per exemple, quan hi ha un acte, un concert o quan hi ha una festa major, per informar la ciutadania i per informar. Crec que és una iniciativa que s'hauria d'estendre molt més encara i que aquí haurien d'invertir molt els esdeveniments.

Com el Punt Lila del Col·legi, com creus que d'eficàç és aquesta mesura?

Això és una bona iniciativa. El que passa és que clar, aquest punt lila no està en el carrer, tampoc ha d'estar al carrer. S'hauria de fer difusió en els mitjans de comunicació, s'hauria de dir a totes les noies, ara ho farà el col·legi. I, a llavors, ara s'ha de fer una difusió, s'ha d'anar als mitjans. S'hauria de dir a les periodistes que sàpiguen que això està a la seva disposició.

No tenim indicadors que ens diguin que tots els periodistes saben que existeix. Jo crec que les periodistes estan informades i que, per tant, si els passa alguna cosa, sí. I, a més, això corre la veu. I si a algun periodista li passa, ja t'asseguro que ràpidament se n'entrarà.

Aquesta tasca s'hauria d'estendre a altres entitats?

És una feina, una tasca col·lectiva. O sigui, totes les dones aquí ens hem de sumar i hem d'insistir que això s'ha d'acabar i que tenim dret a ser lliures i que tenim dret a anar pel carrer i que no ens diguin res i que tenim dret a divertir-nos si volem. Bé, és que és el principi bàsic del feminisme. I de moment no l'hem

assolit. De moment estem aquí, les noies i les dones estem aquí batallant per dir, “eh, deixa-m'hi estar, jo tinc dret, no?”. Vull dir, tant nois com noies tenen dret a ser lliures. I això encara no l'hem aconseguit i jo de vegades no soc del tot optimista, perquè penso que, a veure, com en tota revolució, el feminisme és la gran revolució, jo diria que és la revolució, no n'hi ha cap més. Llavors, les que ho tenim clar, hem de tirar, però hem de ser també molt conscients que no podem ser molt radicals i que hem d'anar de mica en mica i hem d'anar conscienciant, només ens toca evitar i conscienciar. Avui fem un pas endavant i demà en fem dos enrere. I, per tant, hem d'estar sempre atents i sempre intentant pensar que ens poden treure el que hem obtingut entrant enrere.

Llavors creus que faria falta una feina també, a part de les institucions, una feina d'educació, no?

Absoluta. Educació, 100%, per les institucions, per les escoles, a casa, a les universitats, jo reivindico molt les universitats, que es parli molt de feminisme. I a la Facultat de Comunicació, hi ha d'haver, hi ha d'haver. Ensenyar en el cas de periodisme, com s'ha de redactar sense estereotips, tenir clar les eines que tenen els periodistes al seu abast.